

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen

Allmänna byrån, U1

Beslutande

Minister

Tony Ausmaa

Föredragande

Programansvarig

Tomas Fellman

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 7

Slutrapport för operativt program för Europeiska

socialfonden på Åland 2007-2013

CCI 2007 FI 16 2 PO 005

ÅLR 2017/2671

53 U1

Konstaterades att övervakningskommittén för operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007-2013 behandlat och godkänt slutrapporten den 9 mars 2017.

Beslöts godkänna slutrapporten i enlighet med övervakningskommitténs beslut enligt bilaga, samt sända densamma till Europeiska kommissionen DG EMPLOY via SFC-data systemet.

EUROPEISKA UNIONEN
Socialfonden

Slutrapport

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland

2007-2013

CCI 2007 FI 05 2 PO 002

Årsrapporten godkänd vid övervakningskommitténs möte 09.03.2017

Godkänd av förvaltningsmyndigheten 29.03.2017

1 IDENTIFIERING	3
2 ÖVERSYN ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET..	3
2.1 Resultat och analys av utvecklingen	3
2.1.1 Uppgifter om den konkreta utvecklingen av det operativa programmet.....	5
2.1.2 Finansiell information	14
2.1.3 Uppgifter om uppdelning av användningen av stödet från fonderna enligt Lissabonstrategin (ESF-andel)	15
2.1.4 Stöd per målgrupp	16
2.1.7 Stöd som återbetalas eller använts på nytt	17
2.1.8 Kvalitativanalys.....	17
2.2 Uppgifter om överensstämmelse med gemenskapslagstiftning	19
2.3 Betydande problem och åtgärder för att lösa dem.....	21
2.4 Förändringar i genomförandet av det operativa programmet.....	21
2.5 Betydande förändringar enligt artikel 57 i förordning (EG) nr 1083/2006.....	22
2.6 Komplementaritet med andra instrument	22
2.7 Övervakning	23
2.7.1 Övervakningskommittén	23
2.7.2 Förvaltningsmyndighet.....	28
2.7.3 Förvaltning av det operativa programmet	29
2.7.4 Kontrollförfarande vid förvaltningsmyndigheten	29
2.7.5 Attestering och revision	30
2.7.6 It-system	32
2.7.7 Egen utvärdering	33
3 GENOMFÖRANDE PER PRIORITERAT OMRÅDE	36
4 ENHETLIGHET OCH KONCENTRATION.....	36
5 TEKNISKT STÖD	38
6 INFORMATION OM PROGRAMMET	39
6.1 Kommunikationsplan	39
7 PROJEKT	41
7.1 Nya och avslutade projekt under 2015	41
8 SAMMANFATTNING	42
Bilaga 1: Programmets bidrag till Östersjöstrategin	42

1 IDENTIFIERING

<i>Operativt program</i>	Mål: Regional konkurrenskraft och sysselsättning
	Stödberättigat område: Åland NUTS II
	Programperiod: 2007-2013
	Programnummer (CCI-nr): 2007 FI 05 2 PO 002
	Programmets namn: Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007-2013
<i>Slutrapport om genomförandet</i>	Rapporteringsår: 2007-2013
	Datum för övervakningskommitténs godkännande av slutrapporten: 9 mars 2017

Den 9 november 2007 beslöt Europeiska gemenskapernas kommission om antagande av det operativa programmet för gemenskapsstöd för Europeiska socialfonden som omfattas av målet regional konkurrenskraft och sysselsättning på Åland (2007FI052PO002).

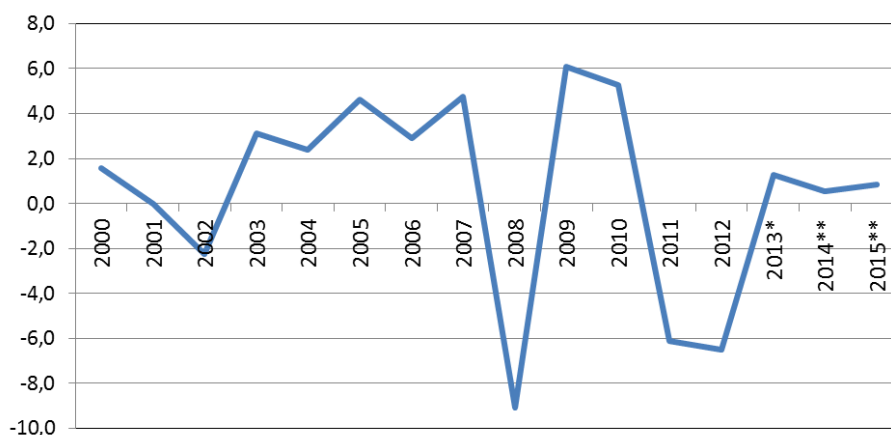
Målsättningen med programmet var att förbättra nyttjandet av humankapitalet. Den övergripande målsättningen med Ålands program följde gemenskapens riktlinjer för perioden år 2007-2013 (KOM (2005) 0299) och rådets förordning (EG) nr. 1083/2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphävande av förordningen (EG) nr 1260/1999 (i fortsättningen (EG) nr. 1083/2006), artikel 3, punkt 1 stycke 2 och punkt 2b, d.v.s. att förstärka den sociala sammanhållningen genom att satsa på kunskap, innovation och bättre nyttjande av humankapitalet. Programmet benämns Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013.

2 ÖVERSYN ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET

2.1 Resultat och analys av utvecklingen

Den *ekonomiska utvecklingen* (Åsub/Nordregio Rapport 2016:5) under programperioden har, jämfört med föregående 10-årsperiod (1996-2006), varit instabil med stora variationer från år till år. Den kraftiga turbulensen, särskilt under programperiodens första hälft, framgår tydligt av nedanstående redovisning av den åländska ekonomins samlade produktionsutveckling (BNP) sedan millennieskiftet.

Figur 1

*Preliminära uppgifter. **Prognoser

Utvecklingen av Ålands BNP under perioden 2000 – 2014, ÅSUB

I Ålands omedelbara närhet har den finska ekonomins återhämtning varit trög med strukturkriser inom flera av landets basindustrier i kombination med nedläggningen av Nokias mobiltelefonstillverkning. Utvecklingen av den finländska ekonomins samlade produktionsvärde (BNP) har pendlat kring nollstrecket under åren efter 2010 och framåt. Då Ålands offentliga ekonomi (förutom den del som genereras av kommunalbeskattningen) i allt väsentligt är beroende av en i lag fastställd andel av den finska statens skatteinkomster, har detta självfallet påverkat landskapsregeringens budgetresurser negativt. Den statliga ”klumpsumman” till självstyrelsens förfogande minskade under programperiodens första år från ca 200 miljoner euro till ca 175 miljoner. Därefter har överföringen ökat och låg vid programperiodens slutskede åter på nivåerna kring dryga 200 miljoner euro/år. Samtidigt så har den s.k. skattegottgörelsen, vilken utfaller då Åland levererar in mera (direkta) skatter i genomsnitt än motsvarande genomsnitt för hela Finland, sjunkit från drygt 20 miljoner/år i programperiodens början till ca 10 miljoner/år vid programperiodens slut.

Arbetslöshetsgraden för ungdomar under 25 år var år 2007 4,6 % medan den 2015 var 5,6 % efter att 2013 ha varit uppe i 8,1 %. Arbetslösheten för de 55 år fyllda uppgick 2007 till 2,4 % och har sakta ökat 3,5 % år 2015. Andelen långtidsarbetslösa ungdomar ökade från 0,4 % till 5,6 % och bland 55 år fyllda från 1,0 % till 1,8 %.

Ålands folkmängd har ökat med 1 830 personer mellan åren 2007 och 2015 enligt den preliminära statistiken över befolkningsrörelsen. Inflyttningen från utomnordiska länder var under samma period 1 493 personer av den totala inflyttningen om 8 159. Under samma period flyttade 6 289 personer från Åland.¹

¹ www.asub.ax

2.1.1 Uppgifter om den konkreta utvecklingen av det operativa programmet

Den övergripande målsättningen med programmet har varit att förbättra nyttjandet av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån i företag och organisationer samt ökad integration av utanförgrupper.

Det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland har bestått av två prioriterade områden, Kompetens och sysselsättning samt Tekniskt stöd. Det prioriterade området Kompetens och sysselsättning har varit indelat i tre delområden: *Investering i humankapital, Innovativa former av arbetsorganisationer och Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion.*

Investering i humankapital

Målsättningen för inriktningen har varit att höja kunskapsnivån bland personer i arbetslivet för att främja ekonomins konkurrenskraft speciellt inom sektorer som är utsatta för den ökade globaliseringen och tekniska förändringar.

Resultatmålen har kvantifierats enligt följande (inom parentes delmålen halvvägs in i programperioden):

- 2000 (1000) personer har genomgått fortbildning eller utbildning
- 5 (2) nya kompetenshöjande nätverk
- 2 (1) nya metoder eller system har skapats inom forskning och innovation
- 5 (2) nya doktorander/ forskare
- 2 (1) nya nätverk med forskningsrelaterat innehåll
- 2 (1) utbildningsarrangörer har anpassat sin utbildning
- 2 (1) utbildningsarrangörer har utvecklat sitt samarbete med arbetslivet
- 3 (1) nya system för utveckling av utbildningssystem och -strategier har skapats

Effektmål

- 80 % av deltagarna har ökat sin kompetens
- 10 % av deltagarna har avancerat inom organisationer och 20 % efter projektslut
- 10 nya arbetsplatser har skapats till följd av projektet med inriktning mot forskning och innovation
- Andelen personer med forskarutbildning eller som har påbörjat sin forskarutbildning har ökat till 1,5 %
- 80 % av de deltagande utbildningsarrangörerna har anpassat sin verksamhet till förändringarna i samhället
- Antal sökande till deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %
- Antal utexaminerade från deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %
- Antal personer som lämnar skolan i förtid och som avslutar sin utbildning utan examen har minskat med minst 10 %
- Andelen vuxenstuderande har ökat med minst 10 %

Innovativa former av arbetsorganisationer

Målsättningen för inriktningen har varit att det sker en utveckling och innovation inom arbetsorganisationer för ökad anpassning till en global arbetsmarknad.

Resultatmål (delmål)

- 10 (5) nya nätverk har skapats
- 10 (4) nya och mer innovativa sätt att använda personalens kompetens

Effektmål

- 80 % av företagen som deltagit har anpassat sin organisation till förändringar i omvärlden
- 80 % av deltagarna kan använda sin kompetens och kreativitet på mer innovativa sätt

Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion

Målsättningen för inriktningen har varit att förebygga och minimera riskerna för uteslutning från den öppna arbetsmarknaden samt att fånga upp utsatta grupper för inkludering i samhället på olika plan.

Resultatmål (delmål)

- 100 (50) personer har deltagit i sysselsättningsfrämjande projekt
- 50 (20) personer har erhållit studie- eller arbetsplats
- 100 (50) har deltagit i någon form av inklusionsprojekt
- 5 nya företag startade av kvinnor

Effektmål

- Sysselsättningsgraden ökar till 80 %
- Andelen personer som lämnar skolan i förtid minskar med minst 10 %
- Ungdomsarbetslösheten sänks till 2 %
- Matchningsproblematiken minskar på arbetsmarknaden med minst 10 %
- 50 % av deltagarna har ökat sin delaktighet i arbetsmarknaden till följd av IKT-satsningar
- 80 % av deltagarna har ökat sitt deltagande i samhället på grund projektet
- 80 % av deltagande kvinnliga entreprenörer har utökat sina möjligheter att arbeta med ett eget företag

Måluppfyllelse

Under programperioden har 21 projekt och 14 förprojekt i form av förstudier avslutats. Alla dessa projekt tillhör *1.a inriktning mot utbildning, 1.c inriktning mot utveckling av utbildningssystem- och strategier, 2 Innovativa former av arbetsorganisationer, 3a. inriktning mot sysselsättning* och *3.b inriktning mot inklusion*. Förprojekten har använts för planering av mer omfattande projekt, där projektägaren redan vid ansökan om projekteringsstöd ska kunna beskriva visionen och den övergripande målsättningen för huvudprojektet. På detta sätt har genereringen av nya projekt stimulerats inom programmets åtgärder.

Investering i humankapital

Arton projekt har beviljats medel inom delområde 1. *Investering i humankapital*. Tretton av dessa hör till 1.a *inriktning mot utbildning* varav tre är förprojekt och fem stycken hör till 1.c *inriktning mot utveckling av utbildningssystem och –strategier* varav två är förprojekt.

Ett huvudprojekt och ett förprojekt avbröts innan projekttiden gick ut. Båda bröt i ett tidigt skede och inget bidrag har betalats ut.

Tabell 1

Resultatmål	Resultat	Uppnådd %
2000 personer har genomgått fortbildning eller utbildning	798	39,9 %
5 nya kompetenshöjande nätverk	14	280,0 %
2 nya metoder eller system har skapats inom forskning och innovation	0	0 %
5 nya doktorander/forskare	0	0 %
2 nya nätverk med forskningsrelaterat innehåll	0	0 %
2 utbildningsarrangörer har anpassat sin utbildning	3	150,0 %
2 utbildningsarrangörer har utvecklat sitt samarbete med arbetslivet	1	50,0 %
3 nya system för utveckling av utbildningssystem och –strategier har skapats	6	200,0 %
Effektmål		
80 % av deltagarna har ökat sin kompetens	Nej	55,0 %
10 % av deltagarna har avancerat inom organisationer och 20 % efter projekt slut	Nej	1,5 %
10 nya arbetsplatser har skapats till följd av projektet med inriktning mot forskning och innovation	Ja	10
Andelen personer med forskarutbildning eller som har påbörjat sin forskarutbildning har ökat med 1,5 %	Nej	0 %
80 % av de deltagande utbildningsarrangörerna har anpassat sin verksamhet till förändringarna i samhället	Ja	100,0 %
Antal sökande till deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %		
Antal utexaminerade från deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %	Ja	13,2 %
Antal som lämnar skolan i förtid och som avslutar sin utbildning utan examen har minskat med minst 10 %	Nej	
Andelen vuxenstuderande har ökat med minst 10 %	Nej	3,6 %

Totalt 798 personer (423 kvinnor och 375 män) har deltagit i fortbildningar på arbetsplatsen. Målet på 2000 deltagare uppnåddes inte, främst pga. av satsningen mot arbetslöshet och ökad delaktighet på bekostnad av direkta utbildningsprojekt i och med recessionen från 2009 och framåt. Redan på övervakningskommittémötena 2010, liksom på årliga mötet, förklarade förvaltningen för kommissionen att målet om antalet deltagare inte kommer att kunna uppnås. Detta har också lyfts fram varje år efter det. Målet på 2000 deltagare sattes i diskussioner med kommissionen och baserar sig delvis på att Mål 3-programmet 2000-2006 hade väldigt bra resultat och nådde över 3000 deltagare. Förvaltande myndighet ville dock inte ha ett så högt mål eftersom det var enbart tillfälligheter som ledde till det stora deltagarantalet.

Fjorton nya kompetenshöjande nätverk har uppkommit vilket är långt fler än resultatmålet fem stycken. Vad avser resultatmålen för inriktning *Ib. inriktning mot forskning och innovation* så har inget projekt påbörjats vilket således innebär att inga av dessa resultat- eller effektmål uppfyllts. Då programmet skrevs låg stora förhoppningar på framför allt Högskolan på Åland och att de skulle producera doktorander och doktorer. Andelen högskoleutbildade personer på Åland har ökat under hela programperioden, dock inte andelen forskarutbildade i lika hög grad. Gällande innovationer, så fanns det innovationsinriktningar inom både eruf-programmet och LBU-programmet den aktuella programperioden. Detta kan ha påverkat ESF-programmet negativt. Vid programskrivningen för programperioden 2014-2020 togs dock alla dessa iakttagelser i beaktande och forskning och innovation ingår därför i andra åtgärder.

Tre utbildningsarrangörer har anpassat sin utbildning och det har lett till sex nya anpassningar av utbildningssystem. Målen är således uppnådda avseende denna del. 1 utbildningsarrangör har utvecklat sitt samarbete med näringslivet, där målet var två stycken.

Andelen som ökat sin kompetens är en subjektiv bedömning av deltagaren själv och överraskande få anser att projektet de deltagit i har lett en kompetenshöjning hos dem. En anledning kan vara den kompetensprofil som skulle fyllas i av deltagaren då projektet började och då projektet avslutades. Det finns en tydlig trend att de allra flesta ansåg sig ha rätt kompetens för sitt uppdrag men också att de kom fram till att den fortfarande låg på hög nivå.

Antalet vuxenstuderande på gymnasialstadie- och högskolenivå har ökat med 3,6 %, vilket är lägre än det satta målet på 10 %, men samtidigt har det totala antalet studerande på dessa nivåer sjunkit med ungefär 1 %, vilket betyder att antalet vuxenstuderande har i förhållande till det totala antalet studerande ökat med 1 %. Det var ett högt mål som sattes vid programskrivningen och en av orsakerna var den gymnasiereform som var på gång på Åland och som skulle göra det mer flexibelt för vuxna att studera. Gymnasiereformen försenades dock några år och därmed förblev möjligheterna för vuxna att studera på den tidigare nivån. Migranternas möjligheter att i ett tidigare skede kunna börja studera vid gymnasiet förbättrades först i slutskedet av programperioden.

Förtida avhopp från utbildningar har under hela programperioden varit ett problem runt om inom EU. Finland och Åland har traditionellt sett haft låg procent avhoppare och försöken att minska dem ytterligare gjordes med framför allt ett projekt, inom en annan inriktning, och beskrivs under effektmålen längre ner i rapporten.

Innovativa former av arbetsorganisationer

Inget huvudprojekt har påbörjats inom denna inriktning och målen är således inte nådda. Inriktningen visade sig vara allt för lik inriktning 1a inriktning mot utbildning och finansierades istället under den inriktningen. Enbart två förprojekt genomfördes inom inriktningen.

Lärdomen som drogs av erfarenheten av detta är att ha färre inriktningar inom ett så litet program, vilket genomfördes inför programperioden 2014-2020.

Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion

Sju projekt varav 3 förprojekt har beviljats medel från 3.a inriktning mot sysselsättning och åtta projekt varav fyra förprojekt från 3.b inriktning mot inklusion.

Tabell 2

Resultatmål	Resultat	Uppnådd %
100 personer har deltagit i sysselsättningsfrämjande åtgärder	283	283,0 %
50 personer har erhållit en studie- eller praktikplats	71	142,0 %
100 personer har deltagit i någon form av inklusionsprojekt	148	148,0 %
5 nya företag startade av kvinnor	2	40,0 %
Effekt mål		
Sysselsättningsgraden ökar till 80 %	Nej	55,0 %
Andelen personer som lämnar skolan i förtid minskar med minst 10 %	Nej	1,5 %
Ungdomsarbetslösheten sänks till 2 %	Nej	
Matchningsproblematiken minskar på arbetsmarknaden med minst 10 %	Nej	0 %
50 % av deltagarna har ökat sin delaktighet i arbetsmarknaden till följd av IKT-satsningar	Nej	
80 % av deltagarna har ökat sitt deltagande i samhället på grund av projektet		
80 % av deltagande kvinnliga entreprenörer har utökat sina möjligheter att arbeta med ett eget företag	Nej	13,2 %

283 (134 kvinnor och 149 män) personer har deltagit i sysselsättningsfrämjande projekt varvid målet för antal deltagare har uppnåtts. 71 personer har erhållit studie- eller arbetsplats vilket innebär att målen avseende denna del även är uppfyllda. 148 personer (102 kvinnor och 39 män) har deltagit i inklusionsprojekt varvid målet uppnåtts. Två företag har startats av kvinnor till följd av programmet. Målet var dock fem stycken. Under programperioden har generellt många nya företag startats, varför viljan att starta företag finns på Åland. Hos de kvinnor som deltagit i projekt finansierade av ESF har dock viljan att starta eget inte varit så hög som förhoppningarna var då programmet skrevs.

Att resultaten kan se lite bristfälliga ut inom en del delområden kan också tillskrivas det faktumet att kraven på resultat inte var lika från kommissionens sida då programmet skrevs. Som exempel på det kan nämnas att det inte fanns några krav på utgångsvärden, vilket det fanns när programmet 2014-2020 skrevs.

Effekt mål

Indikatorerna i tabell 3 nedan visar på de målsättningar som är uppgjorda på programnivå. Den öppna arbetslösheten för 2014 var i genomsnitt 4 % (3,7 % för kvinnor och 4,4 % för män). Målsättningen är 2,1 %. Målsättningen för sysselsättningsgraden är 80 %. Det finns ännu inga data för 2014 men sysselsättningsgraden för 2012 är preliminärt beräknad till 75,8 % vilket är en sänkning från basvärdet på 77,1 % 2003. Hittills har 798 personer genomgått

fortbildning på arbetsplatsen, 148 personer deltagit i inklusionsprojekt och 283 personer har deltagit i sysselsättningsprojekt. Därmed är målet på 200 deltagare i sysselsättnings- och inklusionsprojekt uppnått.

Tabell 3

Indikatorer		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Öppen arbetslöshet	Resultat	2,1 %	2,0 %	2,7 %	3,1 %	3,0 %	3,1 %	3,5 %	4,0 %	4,1 %	2,9
	Mål										2,1 %
	Basvärde										2,6 % (2005)
Sysselsättningsgrad	Resultat	76,2 %	77,9 %	75,6 %	75,1 %	76,2 %	75,9 %	75,8 %	78,9 %	**	76,4
	Mål										80,0%
	Basvärde										77,1 % (2003)
Antal deltagare som genomgått fortbildning på arbetsplatsen	Resultat	0	261	107	35	58	191	109	37	0	798
	Mål										2000 st
Antal deltagare i integrationsprojekt	Resultat	0	31	57	125	88	62	100	0	0	463
	Mål										200 st

* Preliminära siffror

** Statistik finns ej ännu

Recessionen kom sakta smygande på Åland, vilket syns i arbetslöshetssiffrorna och i sysselsättningsgraden, och 2013 är det värsta året under programperioden. Då nådde ungdomsarbetslösheten rekordsiffrorna 8,1 %. Märkligt nog ökade avhoppet från utbildningarna under programperioden, främst inom sjöfartsutbildningarna. I de fall det är känt varför de studerande hoppat av utbildningarna, har det i de flesta fall varit frågan om att de bytt både studieinriktning och –ort, endast ett fåtal hade börjat arbeta. Majoriteten av avhopparna på gymnasienivån var ålänningar, en väldigt liten andel utomlands bosatta medan ca 20 % av avhopparna från Högskolan var ålänningar. Ungefär lika stor andel avhoppare var bosatta i Sverige.

Ett projekt, *Ungdomslots*, lyckades förhindra några avhopp, men å andra sidan bidrog samma projekt till att den öppna ungdomsarbetslöshetsgraden de facto ökade genom att projektledarna fick några ungdomar att registrera sig som arbetslösa istället för att vara helt utanför arbetsmarknaden. Projektet var det första projektet som lyckades med att få sk. *neets* att registrera sig hos Arbetskraftsmyndigheterna.

Indikatorerna öppen arbetslöshet och sysselsättningsgrad kan idag te sig märkliga. Men med tanke på när programmet skrevs och den då rådande konjunkturen samt diskussionerna med kommissionen, så kan en viss tanke skönjas. Programmets påverkan på arbetslöshetsgraden är svårsmärkbar, men sannolikt skulle det vara ännu högre siffror utan insatserna mot framför allt de äldre synnerligen svårplacerade arbetslösa som blev en delmålgrupp i projektet *Arbete i fokus*. Projektet ledde till ett ökat samarbete mellan olika myndigheter för att snabba på olika beslut och bl.a. kunde några av deltagarna i projektet sjukpensioneras och några fick hjälp med att hitta en studieplats. Indikatorer av detta slag är inte med i programmet 2014–2020, utan fokus låg tidigt i programskrivningen på att ha, förutom de indikatorer som finns i förordningen, för programmet mätbara indikatorer. Detta framför allt som den nya

programperioden fokuserar betydligt mera på resultat än den period som denna rapport beskriver.

Målet att 80 % av deltagarna ska ha ökat sitt deltagande i samhället tack vare projektet har inte kunnat mätas statistiskt. Många av deltagarna inom inklusionsprojekt upplevs som aktiva i samhället, men några kvantitativa uppgifter på det finns inte.

Tabell 4

PRIORITET: Kompetens & sysselsättning

DELOMRÅDE	INRIKTNING	PROJEKT	PROJEKTÄGARE
1. Investering i humankapital	1.a Utbildning	DaKo3 TranSmart Nätpedagogik Guideutbildning Entreprenörsakademin In between Kommunalt kunnande bär framåt * Skuta * Kompetens och delaktighet i CRAB Kompetens och delaktighet i CRAB II CHAP Utbildning av Tjudö vingårds personal Nordisk matutbildning *	Högskolan på Åland/Öppna högskolan Transmar Ab Ålands landskapsregering/lärcentret Navigare Ålands guider r.f. Högskolan på Åland Ålands handelskammare r.f. Brändö kommun Företagsam skärgård r.f. Carl Rundberg Ab Carl Rundberg Ab Chips Ab Tjudö Vingård Ab Nordiska matkompaniet Ab
	1.b Forskning och innovation		
	1.c Utveckling av utbildningssystem och -strategier	Sjökapten i hamn TurismÅland Validering på Åland Helhetsundervisningen * Vuxna i den åländska gymnasieskolan *	Högskolan på Åland Högskolan på Åland Ålands landskapsregering/Ålands läroavtalscenter Ålands yrkesgymnasium Ålands gymnasium
2. Innovativa former av arbetsorganisationer		Habilitering utan gränser * Aktiv miljökväifiering *	Åland hälso- och sjukvård Arritas Ab
3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion	3.a Sysselsättning	Ungdomslots Stöd i arbetet II 100 % * Kompanjon 24 * Returcafé och restaurang * Arbete i fokus Emmaus returcafé	Ålands fredsförening Emmaus r.f., Katapult Ålands handikappförbund r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet Ålands fredsförening Emmaus r.f. Emmaus Åland r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet Emmaus Åland r.f.
	3.b Inklusion	Integration.ax Ålands Fountainhouse Knutpunkt Åland * Guideutbildning för inflyttade InLead* Integration.ax II Nätbaserade studier i svenska * Läromedel för inflyttade *	Medborgarinstitutet i Mariehamn Ålands Fountainhouse förening r.f. Ålands mångkulturella förening r.f. Ålands Näringsliv r.f. Leader Åland r.f. Medborgarinstitutet i Mariehamn Medborgarinstitutet i Mariehamn Medborgarinstitutet i Mariehamn

* Förprojekt

Det åländska ESF- programmet godkändes sent under hösten 2007 och därefter har 35 projekt godkänts varav fjorton är förprojekt. De två första förprojekten inom inriktning 1a sökte om finansiering för huvudprojekt men fick avslag då för få kriterier var uppfyllda. Båda förprojekten inom inriktning 1c har lett till projektansökningar inom programperioden 2014-2020. Inom inriktning 2, har *Habilitering utan gränser*, konstaterat att möjligheterna till huvudprojekt var allt för små då regelverket kring målet för projektet var allt för rigida. *Aktiv miljökväifiering* däremot uppnådde sitt mål redan som förprojekt. Inom inriktning 3a är 100 % till viss del grunden till en finansieringsansökan inom programperioden 2014-2020 och *Returcafé och restaurang* har resulterat i ett godkänt huvudprojekt inom denna programperiod. Inom inriktning 3b har tre förprojekt godkänts. *Knutpunkt Åland* avstod från

att påbörja ett huvudprojekt då Ålands lagting ungefär samtidigt stiftade en integrationslag, vilket var ett av syftena med det tänkta huvudprojektet. De andra förprojekten inom denna inriktning har meddelat att de kan komma att söka om ett huvudprojekt i programperioden 2014-2020.

Endast ett huvudprojekt, *DaKo 3*, startades under 2007. Tolv projekt startades 2008, två projekt 2009, fyra projekt 2010, fyra under 2011, sju projekt 2013, fyra stycken startades under 2014 och under år 2015 påbörjades tre projekt varav två förprojekt. Av de 2 förprojekt som genomfördes 2015 ledde 2 till huvudprojekt i nya programperioden 2014-2020. Huvudprojektet 2015 ledde också till steg två i ett huvudprojekt i nya programperioden 2014-2020. Arton projekt tillhör delområde 1. *Investering i humankapital*, vars övergripande målsättning för samtliga inriktningar är att höja kunskapsnivån bland personer i arbetslivet för att främja ekonomins konkurrenskraft speciellt inom sektorer som är utsatta för den ökade globaliseringen och tekniska förändringar. Av dessa sexton projekt tillhör tretton stycken 1.a. *Inriktning mot utbildning*, fem projekt tillhör 1.c. *Inriktning mot utveckling av utbildningssystem och – strategier*. Två projekt tillhör delområde 2. *Innovativa former av arbetsorganisationer*. Sex projekt ligger under inriktning 3.a. *Inriktning mot sysselsättning* och åtta projekt under inriktning 3.b *Inriktning mot inklusion*.

Fysiska indikatorer

Tabell 5

Indikatorer		Antal	%
Projektets placering	I Mariehamn	28	80
	Utanför Mariehamn	5	14
	I skärgården	2	6
Stödmottagarens status	Privat	7	20
	Offentlig	17	49
	Annan	11	31
Jämställdhet	Enbart för kvinnor	0	0
	Jämställdhetsinriktat innehåll	1	3
	Neutralt	34	97
IT	Håller datautbildningar	3	9
	Använder it som hjälpmedel	5	14
	IT-neutralt	27	77
Miljö	Huvudsakligen miljöprojekt	2	6
	Till viss del miljöutbildning	1	3
	Miljöneutralt	32	91

Trettiofem projekt har godkänts. Tjugoåtta av dessa är placerade i Mariehamn, fem utanför Mariehamn och två i skärgården. Sjutton av projekten är offentliga och sju är privata. De övriga är ideella registrerade föreningar. De flesta projekten är neutrala i förhållande till jämställdhet. *In between* hade dock jämställdhetsinriktat innehåll där jämställdhet och jämlikhet var ett naturligt inslag för att öka medvetenheten och upplysa om regelverket vad avser arbetsrätt. Projektet förväntades också ha en positiv effekt genom att det inriktade sig på mellanchefer, en grupp som ofta består av kvinnor. Projekten *Nätpedagogik*, *In between och CHAP* har hållit datautbildningar medan *Kommunalt kunnande bär framåt och Guideutbildning för inflyttade*, *Läromedel för inflyttade samt nätbaserade studier i svenska* använder IT som hjälpmedel. Endast två projekt, *In between* och *Aktiv miljövalificering* har varit inriktade på miljö. Projektet *Entreprenörsakademin* har till viss del haft miljöutbildning.

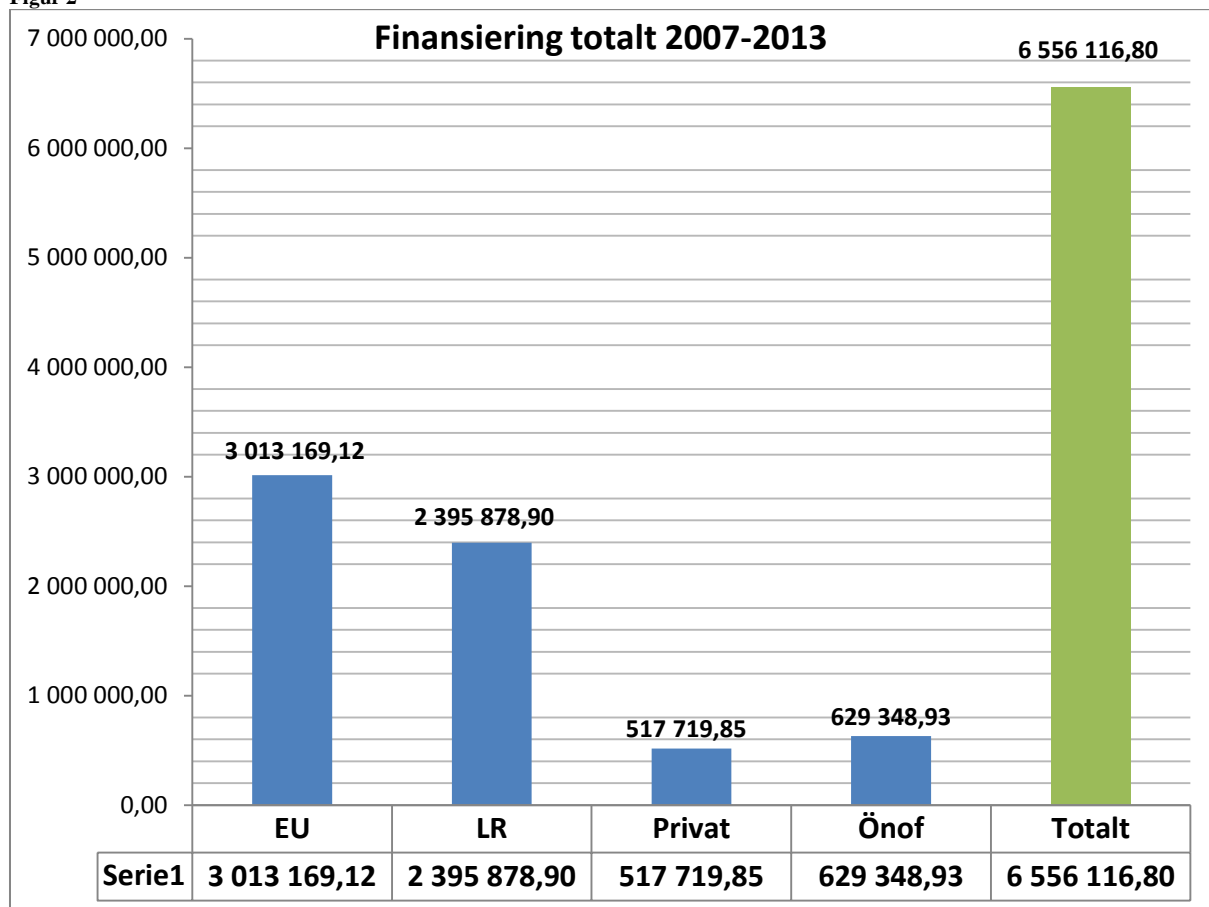
Ekonomiska indikatorer

REGIONAL KONKURRENSKRAFT OCH SYSSELSÄTTNING				
PRIORITET	EU (Social fonden)	Nationell offentlig finansiering	Summa	Annan finansiering*
1. Kompetens och sysselsättning	3 000 530	3 000 530	6 001 060	3 000 530
2. Tekniskt stöd	125 022	125 022	250 044	
Totalt	3 125 552	3 125 552	6 251 104	3 000 530

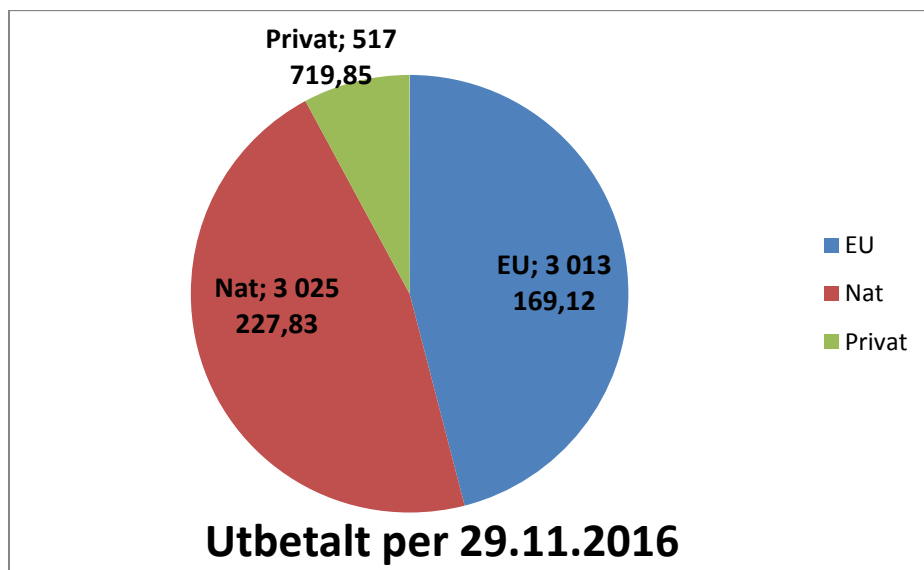
Programmets finansieringsram uppgår till totalt 6 251 104 euro (offentlig finansiering) under programperioden varav socialfondens andel utgör 3 125 552 euro. Den privata finansieringsandelen beräknas till 3 000 530 euro.

Sammanlagt har finansieringsbeslut fattats för 6 556 116,80 eur0 (35 projekt) vilket överskrider hela programbudgeten. Efter att outnyttjade medel återbokats till programmet inklusive återbetalda återkrav uppgår de verkliga förbindelserna "nettobevilljandet" till 6 027 469,95 euro, eller 96,42 procent av programbudgeten.

Figur 2

Figur 3

De administrativa utgifterna för programmets genomförande har under året finansierats med "tekniskt stöd" (se kapitel 4 nedan).

2.1.2 Finansiell information

Den utbetalda offentliga finansieringen vid programmets avslutande uppgår till belopp om 6 026 338,43 miljoner euro, vilket motsvarar 96,40 procent av programbudgeten. Av detta har 244 465,19 euro använts för programmets administration i form av övervakning, utvärdering och informationsåtgärder. De totala attesterade stödberättigande utgifterna uppgår till 6 556 116,80 miljoner euro (Tabell 8).

Tabell 5. Ackumulerad finansiell resursanvändning²

Euro	Summa finansiering av det operativa programmet (från EU och medlemsstaterna)	Beräkningsgrund för EU-bidrag	Summa attesterade bidragsberättigande utgifter som betalats av stödmottagarna *	Motsvarande offentligt stöd *	Genomförandegrad
Prioriterat område: Kompetens och sysselsättning	6 001 060,00	Offentlig kostnad	6 311 651,61	5 781 873,24	96,35%
Prioriterat område: Tekniskt stöd	250 044,00	Offentlig kostnad	244 465,19	244 465,19	97,77 %
Slutsumma	6 251 104,00	Offentlig kostnad	6 556 116,80	6 026 338,43	96,40 %

* kumulerade belopp

² KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) NR 1828/2006 BILAGA XV111 ÄNDRAD GENOM FÖRORDNING (EU) NR 832/2010 BILAGA 1.

Kommissionen betalade ut förskott i tre rater för att skynda på implementeringen av programmet. Förskotten uppgick totalt till 234 416,34 euro. Räntorna på förskotten uppgick till 14 271,88 euro och har enligt beslut av förvaltande myndighet använts till finansiering av den nationella delen av programmet.

2.1.3 Uppgifter om uppdelning av användningen av stödet från fonderna enligt Lissabonstrategin (ESF-andel)

Tabell 6

Kod Delområde 1 Prioriterat område	Kod Delområde 1 Finansieringsform	Kod Delområde 1 Typ av område	Kod Delområde 1 Region	Kod Delområde 1 Näringsgren	Belopp*
62 Utveckling av system för livslångt lärande	1	4	FI2	00 Inte tillämplig	5 000,00 €
				03 Livsmedels- och dryckesvaruframställning	26 560,90 €
				6 Ospecificerade tillverkningsindustrier	13 162,50 €
				11 Transport	72 317,50 €
				13 Partihandel	14 070,00 €
				14 hotellverksamhet	10 938,50 €
				17 Offentlig förvaltning	498 696,50 €
				18 Utbildning	832 733,25 €
63 Innovation av arbetsplatser	1	4	FI2	19 Hälso- och sjukvård	15 074,00 €
				22 Andra ospecificerade tjänster	2 073,60 €
64 Utveckling av tjänster för anställning, utbildning och stöd	1	4	FI2	18 Utbildning	429 350,50 €
66 Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper samt matchningsåtgärder	1	4	FI2	00 Inte tillämplig	16 150,00 €
				18 Utbildning	254 196,50 €
				22 Andra ospecificerade tjänster	499 619,00 €
70 Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper	1	4	FI2	17 Offentlig förvaltning	208 355,00 €
				20 Sociala tjänster	11 250,00 €
				22 Andra ospecificerade tjänster	12 941,50 €
71 Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper	1	4	FI2	20 Sociala tjänster	415 115 €
				22 Andra ospecificerade tjänster	19 420,00 €
				Summa	3 429 716,40 €

Beloppen motsvarar ESF-andelen av beslutad finansiering till och med 1.1.2017(exklusive tekniskt stöd)

* Gemenskapens stöd till varje kategori (uppskattat belopp)

Alla pågående projekt hör till följande delområden:

- finansieringsform 01, *Återbetalningsfria stöd*,
- typ av område 04, *Glest och mycket glest befolkade områden*,
- region FI2

2.1.4 Stöd per målgrupp

Tabell 7

			Totalt antal deltagare
Kön	Totalt		1442
	Man		699
	Kvinna		743
Arbetsmarknads- status	Sysse/satta	Man	541
		Kvinna	569
	Egenföretagare	Man	34
		Kvinna	35
	Arbetslösa	Man	123
		Kvinna	115
	Långtidsarbetslösa	Man	26
		Kvinna	22
	Utanför arbetskraften	Man	35
		Kvinna	59
	Personer utanför arbetskraften som deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Man	5
		Kvinna	5
Ålder	15-24 år	Man	197
		Kvinna	97
	25-54 år	Man	397
		Kvinna	741
	55-64 år	Man	105
		Kvinna	95
Fördelning utsatta grupper	Minoriteter	Man	0
		Kvinna	2
	Invandrare	Man	21
		Kvinna	58
	Funktionshindrade	Man	83
		Kvinna	120
	Övriga mindre gynnade grupper	Man	13
		Kvinna	10
Utbildningsnivå	Grundskolenivå	Man	161
		Kvinna	135
	Gymnasienivå	Man	152
		Kvinna	175
	Eftergymnasial utbildning, ej högskolenivå	Man	85
		Kvinna	85
	Högskoleutbildning	Man	392
		Kvinna	239

Totalt har projekten haft 1 442 deltagare, varav 743 är kvinnor och 699 män, alltså är könsfördelningen relativt jämn. De flesta deltagarna i projekten, 1110 stycken, är sysse/satta och 69 stycken är egenföretagare. De sysse/satta ingår framför allt i inriktning *1a. utbildning*. 238 personer är arbetslösa, 48 personer långtidsarbetslösa och 94 personer är utanför arbetskraften. De arbetslösa inklusive långtidsarbetslösa ingår bland annat i projektet *Arbete i*

fokus. 1 138 personer är 25 till 54 år, 200 stycken är mellan 55 och 64 år och resten är 24 år eller yngre. Således har de vuxna mellan 25 och 54 år varit den största målgruppen under programperioden. Det totala antalet invandrare är 79 och de flesta har deltagit i projektet *Integration.ax* och *Guideutbildning för inflyttade*. Projekten har 203 funktionshindrade deltagare. Dessa deltagare ingår i projekten *Ungdomslots*, *Stöd i arbetet II*, *Arbete i fokus* och *Ålands Fountainhouse*. Den vanligaste utbildningsnivån är högskoleutbildning, 616 personer. *Nätpedagogik* är det projekt där deltagarna har högst utbildning. I projektet har 294 personer högskoleutbildning. Det höga antalet beror på att projektet riktar sig till högskoleutbildade. De andra utbildningarna är fördelade enligt följande, 317 stycken har grundskoleutbildning, 320 har utbildning på gymnasialnivå och 167 har eftergymnasial utbildning som inte är högskoleutbildning. I sammanställningen saknas uppgifter över ålder och utbildningsnivå för både kvinnor och män. Enligt uppföljningen vi har gjort hör de till olika kategorier inom utsatta grupper och har låg eller ingen utbildning alternativt så har de inte uppgett på ett korrekt sätt. Detsamma gäller åldern.

2.1.5 Stöd som återbetalas eller använts på nytt

Under programperioden har de medel som inlöst till följd av förvaltningsmyndighetens beslut om att återkräva utbetalda stöd inte använts på nytt för den insats (projekt) som korrigeringen (återkravet) berört³. Sammanlagt 72.307,34 euro har återbetalats till följd av beslut om återkrav (se kapitel 2.7.5). Under programperioden har inte systembetingade oegentligheter upptäckts.

2.1.6 Kvalitativ analys

För analys av utvecklingen i förhållande till de övergripande målen och resultat av fysiska och ekonomiska indikatorer se kap. 2.1.1 och 2.1.2.

Programmets bidrag till Lissabonmålen har granskats i samband med programmets löpande utvärdering och rapporterats årligen i samband med programmets årsrapportering.

Utgiftskategorierna nedan motsvarar de som finns uppställda för Lissabonmålen. Det gäller frågor som både berör en ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer och om programmet lyckas förbättra ökat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet. Varje projekt tillhör en av programmets inriktningar. Inriktningarna är baserade på åtgärdskategorierna från Lissabonmålen. Genom att analysera projektens indikatorer har förvaltningsmyndigheten bedömt hur väl de för programmet relevanta, Lissabonmålen uppfyllts.

För programmet relevanta Lissabonmål:

- Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer
- 62. Kompetensutveckling på arbetsplatsen, arbetsrelaterad utbildning, IKT
- 63. Innovation av arbetsplatser
- 64. Utveckling för anställning, utbildning och stöd.

---

³ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artiklarna 57 och 98.2

- Förbättrat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet
  - 65. Matchningsåtgärder
  - 66. Vägledning
  - 69. Jämställdhet samt förbättrat tillträde till arbetsmarknaden
  - 70. Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper
- Förbättrad social integration för mindre gynnade personer
  - 71. Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper
- Ökat humankapital
  - 72. Strukturella åtgärder inom utbildningssystemet
  - 74. Satsningar inom forskning och innovation, kunskapsöverföring mellan högskolan och näringsliv.

Samtliga av programmets prioriterade områden ingår i Lissabonåtgärderna. Tretton projekt prioriterat område 62, två projekt område 63, sex projekt tillhör prioriterat område 64, sex projekt tillhör område 66, sex projekt tillhör område 70 och sex projekt tillhör område 71. Detta betyder att alla projekt bidrar till Lissabonprocessen och är således inriktat på Europeiska unionens prioriteringar att främja konkurrenskraft och skapa arbetstillfällen. Se tabell 6 för uppdelning av stödet enligt prioriterat område.

Jämställdheten mellan könen och lika möjligheter har betonats inom samtliga delar av programmet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ekonomiskt oberoende och lika möjligheter till att förena arbetsliv, privatliv och familjeliv samt en jämn könsfördelning i beslutsfattandet och stereotypa könsroller har eftersträvat. Vid uppföljningsmöten med projekten har förvaltningsmyndigheten gått ut med information kring ämnet. Enbart ett projekt har haft ett jämställdhetsinriktat innehåll; *In Between*. Projektets mål var att öka kvinnornas deltagande i arbetslivet och minska klyftorna mellan män och kvinnor avseende sysselsättning, arbetslöshet och löner. Övriga projekt har varit neutrala vad avser jämställdhet. Ett av resultatmålen under inriktning 3b. aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion har varit att 5 nya företag startas av kvinnor. Enbart två stycken startades av kvinnor och med detta som bakgrund i programperioden 2014-2020 kan vi se att mer kraft behöver läggas på att lyfta ämnet och få fler projekt att aktivt arbeta med frågan.

En övergripande kvalitetsanalys visar att implementeringstiden i stort har löpt enligt planerna. Programmet har lyckats få stor respons och många ansökningar, 55 stycken, varav 35 har godkänts. Trots finanskrisen under delar av pågående programperiod och endast två projekt avbröts i förtid. Projektägare, deltagare och allmänheten har givit positiv feedback avseende programmet och enskilda projekt. Medlen har nått ut till en stor del av de målgrupper som vid programskrivningen ansågs viktiga, bland annat till inflyttade, arbetslösa, funktionshindrade och personer i behov av kompetenshöjning. Geografiskt kan vi se att Mariehamn erhållit den största delen av ESFs bidrag beroende på att det är i Mariehamn de flesta företag och organisationer är registrerade. Deltagarna kommer från hela Åland.

Inriktning 3b aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion har varit den inriktning som främst lyckats nå resultatmålen. Projekt såsom *Integration.ax* och *Ålands Fountainhouse* har visat på goda resultat och lever idag vidare med annan finansiering. Många deltagare har uppgett att de till följd av projektdeltagandet inkluderats i det åländska samhället och till viss del även erhållit arbete. Även projekt inom 3a inriktning mot sysselsättning har visat lyckade resultat, såsom *Arbete i fokus* som motverkat

långtidsarbetslöshet genom strukturella förändringar och som tillförde den saknade yrkespsykologiska kompetensen till befintliga serviceutbudet på Åland. Inom inriktning 1a *inriktning mot utbildning* har alla delmål inte uppnåtts men vi kan trots detta konstatera att många givande projekt genomförts som höjt kunskapsnivån bland privatpersoner i arbetslivet och främjat ekonomins konkurrenskraft på Åland. Inom inriktning 1c *utveckling av utbildningssystem- och strategier* har några få större projekt utvecklat system med utbildningar anpassade för de åländska behoven, till exempel *Sjökaptenen i hamn* och *Vägen till ett välkomnande Åland*.

De inriktningar som inte lyckats nå delmålen är 1b *inriktning mot forskning och innovation* och 2 *innovativa former av arbetsorganisationer*. Syftet med inriktning 1.b var att skapa ett välmående samhälle med spetskompetens inom områden som rör det åländska samhället. Målsättningen var att stödja den kvalificerade kunskapsutvecklingen både inom institutioner och inom näringsliv och utöka kunskapsutbyte mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor. Två projekt har ansökt om stöd från inriktning 1.b under programperioden. Dessa ansökningar var av för låg kvalitet och uppfyllde för få urvalskriterier för att godkännas. Efter år 2009 har inga medel inom denna inriktning lediganslagits då förvaltningen drog slutsatsen att denna inriktning var allt för vågad samtidigt som budgetmedlen var begränsade, fram för allt då programmet satsade mer än beräknat på att bekämpa arbetslöshet och att öka delaktigheten i samhället. Eftersom det inte finns några projekt inom denna inriktning går det inte att analysera om projekten uppfyller de förväntningar och resultat som ställs inom inriktningen. Inte heller inom inriktning 2 innovativa former av arbetsorganisationer har något huvudprojekt startats. De två förprojekten inom inriktning 2 var såtillvida lyckade att det ena lyckades uppnå sina mål för ett huvudprojekt utan att behöva genomföra ett sådant. Det andra projektet konstaterade att behovet av ett huvudprojekt finns, men regelverket för den miljöansatsning de ville genomföra var allt för rigid. Vidare skulle ett möjligt huvudprojekt antagligen ha lämpat sig mer som ett direkt utbildningsprojekt inom inriktning 1a. Sammantaget visar detta att programmet 2007-2013 var allt för spretigt och lärdomen till nya programperioden var att minska på antalet inriktningar.

Effektmålen för programperioden 2007-13 sattes upp då programmet skrevs 2006. Redan 2008 såg verkligheten helt annorlunda ut och effektmålen som sattes upp kan bli svåra att uppnå. ESF-programmet har som ovan redan nämnts anpassats under programperioden och fokuserat förutom på höjandet av kunskapsnivån för att främja konkurrenskraften till stor del på att sänka arbetslösheten. Programmet har inriktat sig mycket på ungdomsarbetslösheten som under 2014 sjönk till 7,2 % men som enligt effektmålen skulle ligga under 2 %. Att minska antalet avhopp från skolan samt att hjälpa ungdomar in på arbetsmarknaden har även det varit fokusområden. Därutöver har inklusion av grupper som riskerar att marginaliseras, till exempel funktionshindrade och inflyttade prioriterats. Sysselsättningsgraden skulle enligt effektmålen öka till 80 % men enligt preliminära siffror är den för år 2013 75,8 %. En utvärdering av de övergripande effektmålen av programmet kan först göras då programperioden är slut.

2.2 Uppgifter om överensstämmelse med gemenskapslagstiftning

Genomförandet av programmet ska vara förenligt med genomförandet av den övriga gemenskapspolitiken. I det godkända programmet finns överensstämmelsen med gemenskapens politik dokumenterad, vilken skall försäkras genom hela

programgenomförandet och anpassas om förändringar sker. Sammansättningen av övervakningskommittén för programmet följer prioriteringen för jämlikhet och jämställdhet.

Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget har tillämpats som grund för statligt stöd nr N 262/2000 – Finland kompetensutveckling inom arbetslivet på Åland. På basen av denna har stöd för kompetensutveckling beviljats små och medelstora företag på Åland. Stödordningen upphörde 30.6.2014. Stöd för kompetensutveckling har därefter genom SA. 45500, beviljats inom ramen för den nya gruppundantagsförordningen, Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, vilken trädde ikraft 1 juli 2014.

I genomförandet av programmet har dessutom gällande lagstiftning om konkurrensutsättning och offentlig upphandling, ÅFS 43/1994 ändrad 50/2007), landskapsförordning om offentlig upphandling (ÅFS 101/1998) och Ålands landskapsregerings beslut gällande vissa upphandlingar (ÅFS 52/2015), iakttagits vid anskaffningar av varor, material och tjänster.

Hänsyn till hållbar utveckling (miljö) har förvaltningsmyndigheten beaktat i beredningen av projektansökningar. Ett villkorat urvalskriterium har varit att projekt inte får påverka en hållbar utveckling negativt utan skall förbättra möjligheterna för en miljömässigt hållbar utveckling. Av godkända projekt har majoriteten bedömts som miljöneutrala, ett projekt har till viss del haft miljöinriktning och två projekt har varit inriktade på miljö (se kapitel 2.1.1. Uppgifter om den konkreta utvecklingen av det operativa programmet).

Strävan mot hållbarhet ska för framtiden genomföras i enlighet med en Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland, som under år 2016 arbetades fram gemensamt av föreningslivet, det privata näringslivet och det offentliga, både inom politik och förvaltning. Den gemensamma agendan innehåller vision, sju strategiska utvecklingsmål per 2030, exempel på tänkbara indikatorer för uppföljning av målen samt stödstrukturer för agendans förverkligande. Inom landskapsregeringens näringsavdelning, som under flera programperioder förvaltat olika EU-program, kanaliseras en del av landskapsregeringens överföringsutgifter till det åländska näringslivet eller används för ändamål som främjar och utvecklar näringslivet. De närings- och sysselsättningspolitiska insatserna formuleras i sjuårsprogram och hållbarhetsarbetet ger både tids- och innehållsmässigt bra vägledning för innehållet i kommande program under perioden 2021-2027.

Det övergripande målet för den åländska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma frihet och makt att forma samhället och sina egna liv. På Åland ska kvinnor och män, flickor och pojkar, ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Jämställdhet handlar om kön, makt, rättvisa, frihet och demokrati. Kvinnors och mäns rätt till arbete och möjlighet till ekonomisk självständighet har sedan länge utgjort ryggraden för den åländska jämställdhetspolitiken. Den åländska arbetsmarknaden har en given roll i kvinnors och mäns ekonomiska situation eftersom största delen av inkomsterna härrör sig från förvärvsinkomster. Dessa ligger i sin tur som grund för sjukersättningar och framtida pensioner. Jämställdhetslagen är en del av arbetsrätten och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer kvinnor och män är i allmänhet lika enligt lag. I praktiken är det ändå så att kvinnors och mäns ställning inom olika områden i livet är olika. Skillnaderna blir tydliga i arbetslivet och visar sig bland annat gällande frågor som kvinnors lägre lön och sämre möjligheter till avancemang.

Sysselsättningsgraden på Åland är god. Det ovanliga i jämförelse med andra länder är att sysselsättningsgraden för kvinnor totalt sett är högre än för män.

Målsättningen om ett jämställt Åland med samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter för kvinnor och män kräver aktiva åtgärder. Genus- och jämställdhetsfrågor behöver vara en integrerad del av varje verksamhetsområde men även genomföras som punktinsatser i form av projekt eller särskilda insatser för att motverka könsdiskriminering. Hänsyn till jämställdhet har i likhet med den horisontella prioriteringen miljö beaktats i beredningen av projektansökningar. Ett villkorat urvalskriterium har varit att projekt inte får påverka en jämställdheten negativt. Av godkända projekt har endast ett projekt bedömts ha en positiv effekt på jämställdheten (se kapitel 2.1.1. Uppgifter om den konkreta utvecklingen av det operativa programmet).

Lönestatistiken är av central betydelse då man vill göra en bedömning av jämställdhetsgraden i ett samhälle. Trots jämställdhetslag, EU-lagstiftning och internationella konventioner har inte principen om lika lön för likvärdigt arbete kunnat förverkligas. Löneskillnaderna kan inte enbart förklaras med den könssegregerade arbetsmarknaden, arbetserfarenhet eller utbildningsnivå. En större andel av kvinnor innehar en högre utbildningsnivå än män men detta har för kvinnornas del inte resulterat i ekonomisk utdelning i form av högre löner i motsvarande grad. Jämställdhetslagen talar om lika lön för likvärdigt arbete men man kan konstatera att tillgänglig statistik i dag inte kan ge svar på fakta i det avseendet.

2.3 Betydande problem och åtgärder för att lösa dem

Betydande problem i samband med genomförandet av det operativa programmet, inklusive en sammanfattning av allvarliga problem med förfarandet i artikel 62.1 d i förordning (EG) nr 1083/2006 samt de åtgärder som förvaltningsmyndigheten eller övervakningskommittén vidtagit för att lösa problemen bör framkomma i årsrapporterna. Detta gäller även betydande problem i samband med genomförandet av åtgärder och verksamheter enligt förordning (EG) nr 1081/2006 artikel 10. Se specificerat i kap. 2.1.9 Kvalitetsanalys.

Under programperioden har projektregistret visat sig vara för omodernt för att fullständigt tillförlitliga rapporter ska kunna tas ut. Datasystemet där projektregistret ligger uppdaterades kontinuerligt, men inte helt tillfredsställande. Ett helt nytt system har upphandlats till programperioden 2014-2020.

I mitten av programperioden var det en viss personalomsättning bland revisorerna. Detta ledde bl.a. till att den årliga kontrollrapporten år 2010 blev ogjord inom fataljetiden. Den sändes in försenat i februari 2011.

2.4 Förändringar i genomförandet av det operativa programmet

En omfattande SWOT-analys genomfördes som utgångspunkt för skrivningen av det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland. Analysen och prioriteringarna i programmet har varit relevanta under programperioden och det har inte funnits anledning att göra större justeringar. Programmets målsättningar inom delområde 1.b forskning och 2,

innovativa former av arbetsorganisationer, uppnåddes inte då det varit svårt att få projektansökningar inom dessa områden. Två förprojekteringar inom delområde 2 genomfördes. På grund av lågkonjunkturen under pågående programperiod har delområde 3 visat sig få ett ökat behov av resurser och medel har i viss mån riktats enbart till detta. Fördelen med ett litet program och bara en åtgärd var, att medel lätt kunde prioriteras inom de områden där behovet var störst.

2.5 Betydande förändringar enligt artikel 57 i förordning (EG) nr 1083/2006

Medlemsstaten skall säkerställa att en insats får behålla sitt stöd från fonderna endast om den inte är föremål för någon betydande förändring. Sådana förändringar har inte uppdragats och det har heller inte funnits någon anledning att återkräva felaktigt utbetalda belopp till följd av detta.

2.6 Komplementaritet med andra instrument

Målen för Ålands strukturfondsprogram och landsbygdsutvecklingsprogram kompletterar varandra, vilket kräver samordning och avgränsning i samband med planering och implementering av programmen. På Åland finns följande operativa program under programperioden 2007-2013

- Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007-2013
- Operativt program för Europeiska regionalfonden på Åland 2007-2013
- Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland för perioden 2007-2013
- Åtgärdsprogram för fiskerinäringen på Åland 2007-2013

Dessutom ingår hela Åland i Interreg IV A Central Baltic Programmet 2007-2013 där i synnerhet underprogrammet Archipelago and Islands är av intresse för gränsöverskridande projekt.

Ålands landskapsregering ansvarar för samordning av de nämnda finansieringsinstrumenten förutom det interregionala samarbetet. För de operativa programmen med finansiering från regional- och socialfonden är avsikten att utnyttja den möjlighet regelverket medger genom att ha en gemensam övervakningskommitté för de båda programmen. Även om den gemensamma övervakningskommittén för ERUF och ESF 2007-2013 och övervakningskommittén för landsbygdsutvecklingsprogrammet formellt är två skilda kommittéer är målsättningen att samordna arbetet administrativt i den mån det är möjligt.

De olika programmen omfattar geografiskt hela Åland (FI 2) och har vissa innehållsmässiga beröringspunkter. Avgränsning mellan programmen har i programberedningsprocessen skett främst genom principen ett program/en fond men även genom en åtskillnad mellan olika målgrupper/ stödmottagare och i vissa fall branschtillhörighet inom programmen. Åtgärder som hör till det åländska landsbygdsutvecklingsprogrammet, LBU, stöds med medel från EJFLU, medan företagsutveckling inom andra sektorer i huvudsak stöds med medel från ERUF. Åtgärder som syftar till kompetenshöjning på lång sikt hos den åländska arbetskraften samt integration av utanförgrupper i samhället stöds från ESF där den uttalade målgruppen är den enskilda individen. Vid genomförandet av programmen beaktas detta i samband med

fastställande av urvalskriterier vilka bör säkerställa att projekt inte kan erhålla finansiering från mer än ett program och att projekt med likartat innehåll styrs till ett och samma program. Även ett gemensamt projektregister säkerställer att ingen dubbel finansiering beviljas.

Flexibiliteten att utnyttja 10 % av budgeten inom ramen för den andra strukturfonden ERUF enligt rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 34.2 har inte utnyttjats.

2.7 Övervakning

2.7.1 Övervakningskommittén

Den 25.10.2007 tillsatte Ålands landskapsregering en gemensam övervakningskommitté för Europeiska regionala utvecklingsfonden och socialfonden på Åland för perioden 2007-2013 bestående av 9 medlemmar. Kommitténs åtagande gällande övervakning regleras i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 art.66 och dess uppgift är att förvissa sig om att genomförandet av det operativa programmet är effektivt och av tillfredsställande kvalitet.

Sekretariatsfunktionen för övervakningskommittén upprätthålls av näringsavdelningens allmänna byrå.

Medlemmarna i kommittén har representerat organisationer som främjar näringslivet, arbetsmarknaden, miljöarbete och hållbar utveckling, avdelningar inom Ålands landskapsregering inklusive jämställdhetsenheten vid Ålands landskapsregering och Ålands kommunförbund.

Medlemmarna har representerat följande organisationer;

- Ålands Näringsliv r.f.
- Ålands Natur och Miljö r.f.
- Jämställdhetsenheten
- Ålands kommunförbund
- FFC:s lokalorganisation på Åland

Därtill har landskapsregeringen utsett representanter från näringsavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, social- och miljöavdelningen, finansavdelningen samt från EU-enheten inom kansliavdelningen.

Övervakningskommitténs sammansättning har uppfyllt kraven på jämställdhet avseende medlemmarnas fördelning enligt kön. Som ordförande har fungerat avdelningschefen vid näringsavdelningen. Sekretariatsfunktionen för övervakningskommittén har likaså upprätthållits av näringsavdelningen. Europeiska kommissionens tjänstemän har på eget initiativ deltagit i kommitténs arbete som rådgivare.

Övervakningskommitténs uppgifter har varit att försäkra sig om att genomförandet av det operativa programmet har varit effektivt och av tillfredsställande kvalitet genom att:

- granska och godkänna kriterierna för urval av de insatser som finansieras samt godkänna varje översyn av dessa kriterier mot bakgrund av behoven för programplaneringen.
- regelbundet på grundval av handlingar som förvaltningsmyndigheten lämnar in se över hur långt man kommit i förverkligandet av de specifika målen i det operativa programmet.
- granska resultaten från genomförandet, särskilt förverkligandet av målen för varje prioriterat område och de utvärderingar av programmet som skall göras.
- gå igenom och godkänna års- och slutrapporter om programmets genomförande.
- informeras om den årliga kontrollrapporten eller den del av rapporten som avser det berörda programmet och om kommissionens eventuella relevanta synpunkter efter genomgången av rapporten eller beträffande den delen av rapporten.
- föreslå förvaltningsmyndigheten sådan översyn eller genomgång av det operativa programmet som kan bidra till att fondernas mål förverkligas eller till att förvaltningen av programmet, inbegripet den ekonomiska förvaltningen, förbättras.
- granska och godkänna varje förslag till ändring av innehållet i kommissionens beslut om stöd från fonderna.

Programmets övervakningskommitté har sammanträtt sammanlagt 17 gånger under hela programperioden, i regel två gånger per år, ett möte på våren/försommaren och ett höstmöte. Den har utarbetat och i samförstånd med förvaltningsmyndigheten på sitt första möte antagit en arbetsordning i syfte att fullgöra sina uppgifter.

På det första mötet godkände kommittéen en kommunikationsplan för förvaltningsmyndigheten som haft ansvaret för programmets informationsåtgärder. På de efterföljande mötena har som en stående punkt presenterats aktuella lägesanalyser av programmet samt vidtagna åtgärder för att ge programmet offentlighet och publicitet i enlighet med godkänd kommunikationsplan. I lägesanalyserna har uppföljningen av programmets övervakningsindikatorer presenterats.

På vårmötena har de årliga rapporterna presenterats för granskning och godkännande av kommittén varefter de slutligt godkänkts av landskapsregeringen innan de skickats till kommissionen. På vårmötena har kommitténs medlemmar samtidigt fått information om den årliga kontrollrapport som revisionsmyndigheten för programmet årligen skickat till kommissionen åtföljt av ett yttrande där revisionsmyndigheten intygat att förvaltnings- och kontrollsystemen fungerat tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att utgiftsdeklarationerna och de underliggande transaktionerna har varit lagliga och korrekta.

På de flesta av kommitténs möten har mötesdeltagarna fått direktinformation om projekt som delfinansierats från antingen regional- eller socialfonden. Representanter för projekten har bjudits in till mötena.

På mötet den 28 november 2008 påtalades det svaga intresset för projektfinansiering från privat sektor, varvid kunde konstateras att ett flertal av de större projekten som drivs i offentlig regi indirekt ger nytta till den privata sektorn. Övervakningskommittén beslöt att näringsavdelningen till nästa möte utarbetar en utvärderingsplan för programmet omfattande innehåll, ev. tematisk inriktning, utformning och tidtabell. Den beslöt samtidigt tillsvidare påta sig rollen som styrgrupp.

På mötet i maj 2009 konstaterades att projekten inom programmet var stora, vilket varit en medveten satsning med hänvisning till halvtidsutvärderarnas rekommendation från programperioden 2000-2006. Övervakningskommittén behandlade och godkände en utvärderingsplan.

På höstmötet samma år informerade representanter för förvaltningsmyndigheten om de rekommendationer kommissionen lämnat inför de årsrapporter (ERUF och ESF) som skall lämnas för år 2009 samt kommissionens godkännande av den reviderade beskrivningen av förvaltning och kontrollsystemen. I enlighet med den godkända utvärderingsplanen för programmet utsåg övervakningskommittén medlemmar till den arbetsgrupp som arbetat med den löpande utvärderingen tillsammans med ESF-sekretariatet.

Kommissionens brev (10.11.2009) med rekommendationer för de operativa programmen med anledning av EU:s strategi för Östersjöregionen behandlades på samma möte varvid övervakningskommittén konstaterade att flertalet prioriteringar i strategin överensstämmer med de inriktningar som är inskrivna i de åländska operativa programmen med finansiering från regional- och socialfonden. I de efterföljande årsrapporterna har programmets bidrag till strategin redovisats. I samband med uppföljningen av programmets övervakningsindikatorer konstaterade förvaltningsmyndigheten att de uppställda målen för antalet deltagare inte kommer att uppnås då projektfinansieringen idag i ännu högre grad än föregående programperiod är inriktad på långsiktiga strukturella åtgärder.

En utredare från Ålands statistik- och utredningsbyrå presenterade på höstmötet det aktuella konjunkturläget på Åland och prognoserna för 2009 och 2010

På höstmötet 2010 beslöt övervakningskommittén ändra utvärderingsplanen så att den löpande utvärderingen avrapporteras vid nästa möte och frågan om en eventuell extern utvärdering aktualiseras på övervakningskommitténs möte hösten 2011.

På mötet i maj 2011 fick kommittén information av Kommissionens representant om utmaningarna inför nästa programperiod 2014-2020, framtida resurser bör allokeras mot bakgrund av genomförandet av åtgärderna inom innevarande programperiod.

På höstmötet aktualiserades igen frågan om behovet av en extern utvärdering. Kommittén konstaterade att den löpande utvärderingen givit en bra bild av programgenomförandet hittills och omfattade programförvaltningens presenterade alternativ med ett upplägg med egenutvärdering i form av en workshop med inbjudna deltagare såsom representanter för programmets partnerskap, externa föreläsare och tidigare utvärderare. Avsikten var att egenutvärderingen i kombination med information om lagstiftningsförslagen inför nästa programperiod 2014-2020 skulle utnyttjas i rekommendationer för framdriften av nya program. Övervakningskommittén beslöt omfatta förvaltningsmyndighetens förslag till egenutvärdering av programmet.

På mötet i maj 2012 informerade Kommissionens representant om programarbetet 2014-2020 och om ett s.k. positionspapper som kommissionen bereder för varje medlemsland. Kommissionen informerade vidare att de avsåg presentera sina rekommendationer över områden som föreslås bli prioriterade under nästa programperiod. Positionspappret var avsett som ett underlag för de kommande förhandlingarna med kommissionen.

På höstmötet informerade landskapsregeringen om EU-revisorernas tidigare besök i början av maj och kunde konstatera att revisionen inte lett till några konsekvenser för stödmottagare. Aktuella styrdokument anpassas till revisorernas påpekanden. Diskussioner fördes gällande varför så få förprojekteringar lett till huvudprojekt men det konstaterades att orsaken ligger i projektens natur då man genom förprojektering testat om idén är genomförbar. Vidare presenterades den strategiska rapport för de operativa programmen som skickades till kommissionen under december 2012. Man informerade också om arbetet med den nya programperioden och tidsplanen. Kommissionens representant höll en presentation gällande de positionspapper kommissionen lämnat till Finland och Åland med rekommendationer för de prioriterade områdena för nästa programperiod.

På mötet i maj 2013 presenterades även arbetet med framtagandet av nytt program för perioden 2014-2020.

På höstmötet i november fick medlemmarna information om att programmets beskrivning av förvaltnings- och administrationssystemen (systembeskrivning) uppdaterats med anledning av att revisionsbyrån upphört med sin verksamhet och den nya Landskapsrevisionen från 1 juli 2013 skulle svara för revisionen av programmet.

På samma möte presenterades en landskapsundersökning som Taloustutkimus Oy utfört på Åland på uppdrag av den Europeiska kommissionens representation i Finland. Fortskridandet av programarbetet presenterades likaså. På mötet fick även deltagarna information om en organisationsförändring då landskapsregeringen från och med 2014 valt att samla de åländska EU-programmen för fyra fonder under en avdelning.

På vårmötet 2014 presenterades det nya programförslaget för perioden 2014-2020.

På höstmötet i november framförde Kommissionens representant sina rekommendationer om att kommande presentation av programgenomförandet kunde vara mera resultatinkriktad med exempel och mera långsiktiga resultat vilket är värdefull information för kommissionen

Efter mötet sammanträdde kommittén på nytt i egenskap av en temporär övervakningskommitté för det nya strukturfondsprogrammet 2014-2020. Den temporära kommittén hade utsetts av landskapsregeringen med uppgift att bl.a. granska och godkänna metod och kriterier för att välja ut projekt fram till dess att en ny ordinarie övervakningskommitté är tillsatt efter att programförslaget slutligt godkänts av kommissionen. Deltagarna i den temporära kommittén fick information om status i programarbetet vilket fördröjts kraftigt till följd av att kommissionens arbete med utformandet av regelverket kraftigt försenats och att utformande av en partnerskapsöverenskommelse tog längre tid än beräknat. Utifrån informationen var ändå förhoppningen att programmet skulle godkännas innan utgången av år 2014. Därefter omfattade den temporära kommittén förslaget till metod och kriterier för att välja ut programinsatser i det nya programmet.

På junimötet 2015 presenterades en preliminär tidsplan för avslutande av programmet. Kommittén beslöt att nästa möte hålls november-december 2016 för behandling av programmets slutrapport. Beslöt att information om slutförandet av programperioden kan vid behov ges därefter under ett möte för övervakningskommittén perioden 2014-2020.

Landskapsregeringen beslöt den 30.6.2016 förlänga mandatperioden för övervakningskommittén fram till den 31 mars 2017.

Tabell 9

Datum	Huvudsakliga ärenden
25 januari 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Godkännande av arbetsordning • Presentation av det godkända operativprogrammet • Godkännande av kommunikationsplan och genomförda informationsåtgärder • Godkännande av urvalskriterier
30 maj 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Godkännande av årlig rapport 2007 • Programpresentation-lägesanalys • Genomförda informationsåtgärder-offentlighet och publicitet • Projektpresentation
28 november 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys • Genomförda informationsåtgärder-offentlighet och publicitet • För kännedom information om "Regions 2020", grönboken om territoriell sammanhållning och Östersjöstrategin • Övervakning genom löpande utvärdering
25 maj 2009	<ul style="list-style-type: none"> • Godkännande av årlig rapport 2008 • Programmets lägesanalys inklusive informationsåtgärder • Godkännande av utvärderingsplan • För kännedom beskrivning av förvaltnings- och kontrollsystem • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande
30 november 2009	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser • Arbetsgrupp för löpande utvärdering • Projektpresentation • För kännedom kommissionens rekommendationer till uppföljning med anledning av EU:s strategi för Östersjöregionen
31 maj 2010	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Godkännande av årlig rapport 2009 • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser • Projektpresentation
5 november 2010	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser • Ändring av fastställd utvärderingsplan
27 maj 2011	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Godkännande av årlig rapport 2010 • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser • Presentation från den löpande utvärderingen • Projektpresentation • Övrigt ärende: EU:s utmaningar inför programperioden 2014-2020
25 november 2011	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser

	<ul style="list-style-type: none"> • Utvärdering • Diskussion kring avslutande av programperioden
25 maj 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Årlig rapport 2011 • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser och egenutvärdering
26 oktober 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Strategisk rapport 2012 • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser och egenutvärdering • Programarbete 2014-2020
27 maj 2013	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Årlig rapport 2012 • Programmets lägesanalys inklusive informationsinsatser och egenutvärdering • Programarbete 2014-2020
11.11.2013	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys och egenutvärdering • Programarbete 2014-2020 • Presentation av landskapsundersökning på Åland • Projektpresentation
22 maj 2014	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Årlig rapport 2013 och programmets lägesanalys • Presentation av förslag till nytt operativt program "Entreprenörskap och kompetens" Ålands strukturfondsprogram 2014-2020 • Projektpresentation
21 november 2014	<ul style="list-style-type: none"> • Programmets lägesanalys inklusive och egenutvärdering • Ålands strukturfondsprogram 2014-2020 (temporär ÖK 2014-2020) • Urvalskriterier (temporär ÖK 2014-2020)
3 juni 2015	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den årliga kontrollrapporten och årligt yttrande • Årlig rapport 2014 och programmets lägesanalys
Mars 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Slutrapport 2007-2013

2.7.2 Förvaltningsmyndighet

De uppgifter som ankommer på förvaltningsmyndighet har skötts av landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning förutom de delar som hör till attesterande myndighet i enlighet med kommissionens förordning 1828/2006 artikel 21 bilaga XII. Ansökningar om ESF - finansiering har beretts och föredragits för ansvarig ledamot/ansvariga ledamöter som fattat ett formellt beslut om finansiering.

2.7.3 Förvaltning av det operativa programmet

Enligt programmet har utbildnings- och kulturavdelningen vid Ålands landskapsregering ansvarat för programmets genomförande, förvaltning och uppföljning, vilket i huvudsak omfattar de uppgifter som ankommer på förvaltningsmyndighet i enlighet med artikel 59 punkt 1a i rådets förordning (EG) nr 1083/2006. Utbildnings- och kulturavdelningen har ansvarat för att programmet förvaltas och genomförs i enlighet med principerna om sund ekonomiskt förvaltning enligt godkänd systembeskrivning. Under pågående programperiod har sekretariatet för ESF förflyttats till näringsavdelningen vid Ålands landskapsregering.

Ålands landskapsregering har för inrättande av förvaltnings- och kontrollsystem upprättat en så kallad systembeskrivning i enlighet med artikel 58 rådets förordning (EG) nr 1083/2006. Beskrivningen inlämnades via kommissionens gemensamma databas SFC den 12 november 2008. Ändringar genomfördes i januari 2009. Systembeskrivningen har omfattat både Ålands operativa program inom den Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden. Efter ytterligare kompletteringar i maj 2009 bedömde kommissionen att beskrivningen uppfyller kraven enligt gällande regelverk. Inga ändringar har under 2014 eller 2015 gjorts i systembeskrivningen.

2.7.4 Kontrollförfarande vid förvaltningsmyndigheten

Under programperioden har ett kontrollförfarandet innefattande administrativa kontroller av ansökningar om utbetalningar av stöd, vilka utförts som skrivbordsgranskning samt kontroll på plats tillämpats.

Administrativ kontroll eller skrivbordsgranskning

Samtliga ansökningar om utbetalningar har beretts vid utbildningsavdelningen som följt rutinerna i godkänd systembeskrivning. I arbetet har en särskilt upprättad checklista använts för att säkerställa en systematisk kontroll av stödmottagarnas kostnadsredovisningar. Vid behov har nödvändiga kompletteringar inbegärts. I regel har kopior av samtliga verifikat samt bevis för att kostnaderna är betalda inbegärts. Beslut om utbetalning har därefter fattats vartefter utbetalningen har registrerats i ett datoriserat projektregister.

Kontroll på plats

Målsättningen enligt programmets systembeskrivning var att minst 10 % av projektstocken (antal projekt) under programperioden, oavsett storlek på beviljad offentlig finansiering blir föremål för kontroll på plats. Kontroll på plats har vanligen genomförts en gång per år till varje projekt för att säkerställa att projektet genomförs i enlighet med beslut. Skrivbordskontroller har generellt skett två gånger per år per projekt i samband utbetalningsprocessen. Den första kontrollen på plats för varje projekt har i regel skett innan den första utbetalningen av stödet verkställts. På dessa möten har regelverket gått igenom och villkoren för stödberättigande utgifter. Detta för att underlätta för projektägarna vid den första redovisningen. Kontrollerna på plats har gjorts av förvaltningsmyndigheten. Efter besöket har en "Handlägningsrapport för kontroll på plats" upprättats.

Totalt har 58 kontroller på plats genomförts. De kontrollerade offentliga utgifterna uppgår till 63 % av de sammanlagda utgifterna. 0,3 % av de redovisade utgifterna har strukits i samband med skrivbordsgranskning under hela programperioden. Uppgifter om genomförda kontroller

i enlighet med tillämpningsförfordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 artikel 14 bilaga III del B) bl.a. datum för kontroll skall registreras i ett informationssystem. Denna funktionalitet färdigställdes 2010. Kontrollerna på plats har följts upp hos förvaltningsmyndigheten. Samtliga handläggningsrapporter har distribuerats till den attesterande myndigheten.

Vid misstanke om att en oegentlighet uppkommit i samband med ett kontrollförfarande så ska varje oriktighet som har varit föremål för administrativa eller rättsliga undersökningar enligt tillämpningsförfordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 artikel 28) anmälas till kommissionen. Ett undantag från regeln som fråntar medlemsstatens rapporteringsskyldighet är oegentligheter som avser belopp som belastar Europeiska gemenskapernas allmänna budget med mindre än 10 000 € (kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 artikel 36). Dessa oegentligheter skall endast rapporteras ifall kommissionen uttryckligen begär det. Förvaltningsmyndigheten har inte skickat in någon rapportering år 2014.

Under perioden har ett projekt rapporterats till OLAF (Europeiska byrån för bedrägeribekämpning). Projektet "Sjökapten i hamn" hade brustit i en offentlig upphandling. Projektägaren Högskolan på Åland ålades att återbetala 25 % av värdet på upphandlingen, vilket i sin helhet återbetalats till programmet.

Stickprovskontroller

Innan utbetalning verkställts har ett antal utanordningar kontrollerats genom stickprovsmässigt urval. Granskningarna görs på finansavdelningens redovisningsbyrå och har gjorts i enlighet med en särskild checklista för utbetalning.

Stickprovskontroller har slumpmässigt tagits på utanordningarna. Totalt har 19 utanordningar av totalt 143 granskats, dvs. 13,3 procent. Av totalt 6 027 469,95 euro som utbetalts till projektägarna har 494.490,99 euro granskats, vilket i sin tur utgör 8,2 %.

För att garantera säkerheten i finansavdelningens rutiner har en person inte ensam utfört betalningsuppdrag. För att säkerställa separering av funktioner och ha en oberoende granskning och kontroll har en och samma person inte verkställt utbetalningar och bokfört. Eventuella avvikelser mellan projektregistret och bokföringen som upptäcks i avstämningar har rapporterats till förvaltande myndighet för korrigeringsåtgärder.

2.7.5 Attestering och revision

Attestering

För att säkerställa principen om åtskillnad av funktioner har allmänna byrån vid finansavdelningen haft den attesterande myndighetens uppdrag, vilket innefattat ansökan om utbetalning av medel från socialfonden och därtill hörande utgiftsdeklarationer samt deklaration om verkställda och öppna återkrav. Attesterande myndigheten har under programperioden lämnat in betalningsansökningar åtta om 6 027 469,95 euro offentligt stöd varav EU 3 013 734,98 euro.

Revision

Under programperioden fram till och med den 30 juni 2013 fungerade Revisionsbyrån vid Ålands landskapsregering som revisionsmyndighet med ansvar för de uppgifter som angivits i artikel 62 rådets förordning (EG) nr 1083/2006. Myndigheten är fristående från förvaltningen och rapporterar direkt till de granskade vid Ålands landskapsregering.

Landskapsrevisionen har årligen via SFC skickat en kontrollrapport jämte yttrande. Rapporterna har utarbetats i enlighet med rådets förordning (EG) nr 1083/2006 62 p. 1.d.) och omfattar de åländska operativa programmen med finansiering från regionala utvecklingsfonden och socialfonden. Kontrollrapporterna har utarbetats för det åländska programmets del enligt den förlaga som finns i kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 bilaga VI och de riktlinjer som kommissionen i övrigt ger.

Revisionsbyrån genomförde 2009 en systemgranskning av den förvaltande och den attesterande myndigheten. Granskande revisor uppmärksammade vissa brister gällande nyckelkrav (3) Tillräcklig information och strategi för att ge vägledning åt stödmottagare hos den förvaltande myndigheten. Informationen till stödmottagaren bedömdes inte fullt tillräcklig i samband med expeditionerna av stödbesluten gällande vilka kostnader som inte godkänts såsom stödberättigande i samband med utbetalning av stöd mot redovisade kostnader. Förvaltningsmyndigheten vidtog vissa åtgärder med anledning av kommentarerna och systemen konstaterades därefter fungera bättre.

Hösten 2011 genomförde revisionsbyrån en uppföljningsgranskning av nyckelkrav 3) Tillräcklig information och strategi för att ge vägledning åt stödmottagare, dels en systemgranskning av nyckelkraven 4) Tillräckliga förvaltningskontroller och 5) Tillfredsställande verifieringskedja. Inga väsentliga brister i systemet rapporterades.

2013 inriktades en uppföljande systemrevision på de nyckelkrav som inte granskades första gången, dvs 1) Tydlig definition, fördelning och åtskillnad av funktioner mellan och inom förvaltningsmyndigheten/förmedlande organ, 2) Tillräckliga förfaranden för urval av insatser, 6) Tillförlitliga system för redovisning, övervakning och finansiell rapportering i datoriserad form samt 7) Nödvändiga förebyggande och korrigerande åtgärder när systembetingade fel upptäckts av revisionsmyndigheten. Den övergripande slutsatsen var att systemet fungerar väl men vissa förbättringar krävs framförallt gällande ett IT system som stöder verksamheten på ett bättre sätt. Den kvarstående risken för korrektheten bedöms som låg.

Den 1 juli 2013 inledde Landskapsrevisionen, som oberoende myndighet under Ålands lagting sin verksamhet. Till landskapsrevisionens uppgifter hör även att granska EU-stöd, vilka beviljats inom ramen för EU:s strukturfondsprogram på Åland i enlighet med krav som följer av EU:s regler. Med landskapsrevisionen upphörde den interna revisionsbyrån.

Landskapsrevisionen granskade den attesterande myndigheten 2013. Granskningen omfattade speciellt nyckelkraven (1) tydlig definition, fördelning och åtskillnad mellan funktioner inom och mellan den attesterande myndigheten/förmedlande organ, (2) tillfredsställande verifieringskedja och datoriserade system, (3) tillräcklig arrangemang för att attesteringen av utgifter ska vara tillförlitlig och (4) tillräckliga arrangemang för att föra räkenskaper över belopp som kan återkrävas och för återkrav av felaktiga betalningar. Rekommendationerna

från granskningen gällde i första hand behovet av ett IT system som skulle stöda verksamheten på ett bättre sätt. Helhetsbedömningen var att tillförlitligheten var hög på basen av resultaten av systemgranskningarna och då åtgärder planerats och delvis redan inletts beträffande ett IT system bedömdes det inte ändamålsenligt att genomföra en uppföljning innan programperioden 2014-2020 kommit igång.

Under åren 2010 -2016 har sammanlagt 22 revisioner genomförts av projekt som fått finansiering av ESF för att i praktiken verifiera hur systemen fungerar.

I kontrollrapporterna 2008-2015 har felprocenten inom programmet oftast varit så låg att den understigit den sk väsentlighetströskeln om 2 % varmed ytterligare åtgärder utöver mindre korrigeringar och återkrav av felaktigheter inte har vidtagits. Förvaltningsmyndigheten har accepterat iakttagelserna gällande beloppen på 87,64 respektive 106,82 euro och återkrävt dessa. Återstoden av felaktigheten, 1 360,72, vilket gällde bristande motivering till en anställds medverkan i ledningsgruppsmöten varvid kostnaden bedömdes som icke-stödberättigande av granskande revisor har inte återkrävts av förvaltningsmyndigheten då utgiften på basen av lämnad information ses som stödberättigande.

I de årliga yttrandena 2008-2015 har revisionsbyrån på basen av genomförda granskningar och kontroller uppgivit att förvaltnings- och kontrollsystemen för ESF under programperioden fungerat tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen varit korrekta och, som en följd av detta givit rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna varit lagliga och korrekta.

EU-revisorerna gjorde i maj 2012 ett besök till Åland för granskning av revisionsmyndigheten för Ålands ESF-program. Revisionen resulterade i att en revisionshandbok utarbetades och att brister i de nationella reglerna för stödberättigande utgifter och vägledningen för stödmottagare förtydligades. Därutöver gjordes ett återkrav om 6019,38 € i projektet Stöd i arbetet II, på grund av brister i dokumentationen av utfört arbete i projektet. Brister i uppdelningen av redovisade kostnader upptäcktes även. Förvaltningsmyndigheten bör kräva att projekten lämnar in en förteckning över fakturor (en uppdelning av de redovisade utgifterna) med betalningsansökningarna från de slutliga stödmottagarna. Till följd av revisionen gjordes även en granskning av huruvida semesterlöneperiodisering godkännts som stödberättigande utgift innan den de facto betalats ut, vilket strider mot regelverket.

2.7.6 It-system

Ålands landskapsregering har, under programperioden fram till år 2015 för hanteringen av EU-stöd haft ett integrerat ekonomisystem i AS400-miljö vars användare haft tillgång till systemet via ett gemensamt internt nätverk. Tillgång till ekonomisystemet har getts via administration av systembehörigheter och rättigheter.

Det integrerade ekonomisystemet har bestått av modulerna kundfakturerings, leverantörsfakturerings, bokförings, lönehanterings, lånereskontra, elektronisk betalningsförmedling till banker och Cognos rapportverktyg. För att hantera stöd och bidrag har Ålands landskapsregering använt en modifierad projektregistermodul, som anpassats så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom det

operativa programmet. Projektregistermodulen har använts för flera program för hantering av stöd med EU-finansiering. Därutöver har använts ett diariesystem för att samla upp och hantera samtliga handlingar som rör enskilda stödärenden. Sedan början av år 2011 har dokument rörande nya stöd sparats i elektronisk form.

Projektregistret har integration till Ålands landskapsregerings ekonomisystem för överföring av utbetalningar till bankprogrammet, överföring av bokföringstransaktioner från projektregistret till bokföringsmodulen och returnering av referensnummer till projektregistret. Ekonomisk data angående stödmottagarnas stöd har sparats i projektregistret.

I projektregistret finns funktionalitet för att registerföra och följa upp återkrav och återbetalningar samt kontroller per projekt.

Rapporteringsbehovet för beviljanden och utbetalningar tillgodosågs i det uppgraderade Cognos rapportverktyget.

Finansavdelningen innehar administratörsrättigheterna till ekonomisystemet innefattande projektregistret och Cognos. Till den del stödhanteringen handhas av olika förvaltningsmyndigheter har respektive förvaltningsmyndighet enbart behörighet till sitt eget operativprogramms stödhantering, medan de som verkställer utbetalningar och bokföring har behörighet till alla operativprogram eftersom Ålands landskapsregering har en centraliserad hantering av verkställandet av utbetalningar och bokföring. Förvaltande myndigheten som omfattar de som arbetar med stödhantering, de som verkställer utanordningar och bokförare har både läs- och skrivrättigheter i projektregistret. De som verkställer utanordningar och bokför stöden har läs- och skrivrättigheter i ekonomisystemet och den övriga delen av förvaltande myndigheten har enbart läsrättigheter i ekonomisystemet. Revisorn har läsrättigheter i projektregistret.

Den 7 januari 2015 implementerades ett nytt ekonomisystem, Visma Control 7 för Ålands landskapsregering. Arbetet under året har även omfattat att skapa en ny ekonomimodell för att förbättra uppföljningen och rapporteringen samt att förbereda implementationen av systemet. Under år 2015 byggs rapporter upp i rapporteringsverktyget Menu. Under 2015 och 2016 fram till programavslutningen har stöden inom programmet fortfarande hanterats i projektregistret och därefter införts i det nya ekonomisystemet Visma. För uppföljningen har Cognos rapportverktyget fortsättningsvis använts och avstämningar gjorts mot ekonomisystemet och bokföringen i Visma.

Landskapsregeringen utarbetar för programperioden 2014-2020 tillsammans med en utomstående leverantör ett nytt system för att i elektronisk form registrera och lagra uppgifter om varje verksamhet som är nödvändig för övervakning, utvärdering, ekonomisk förvaltning, kontroller och revisioner. Det tidigare nyttjade projektregistret kommer inte längre att användas för strukturfonderna.

I all kommunikation med kommissionen inklusive finansiell rapportering har landskapsregeringen använt sig av kommissionens gemensamma databas SFC inom ramen för sina användarrättigheter.

2.7.7 Egen utvärdering

Enligt förordning 1083/2006 artikel 47 ska kontinuerliga utvärderingar av strukturfondsprogrammen göras. Under programperioden har en fortlöpande utvärdering genomförts av sekretariatet. Med beaktande av programmets litenhet och erfarenheterna från tidigare program har eventuella avvikelser från programmet snabbt kunnat identifieras och åtgärdas.

Tyngdpunkten i en utvärdering skall enligt kommissionens anvisningar dels ligga vid genomförandet av programmet och dels på projektnivå. Den fortlöpande utvärderingen skall ge stöd vid etablering av projekt om så önskas. Den skall också dokumentera erfarenheter som uppkommer i projekten och programmet. En tredje viktig uppgift är vikten att kunna värdera hur väl programmet når de operativa målen och den strategiska inriktningen. Som en fjärde uppgift skall den fortlöpande utvärderingen sätta in utvärderingsresultaten i ett bredare samhällsperspektiv. Utgående från detta har tyngdpunktsområdena i utvärderingen fokuserat på tre olika områden.

- Utvärdering av Genomförandeorganisationen
- Uppfyllande av Lissabonstrategin i förhållande till Ålands ESF-program
- Verksamhetsområden med högre risk

Det primära syftet med den löpande utvärderingen av programmet har varit att belysa hur effektivt genomförandet av programmet i olika avseenden löpt samt utifrån detta bedöma om det finns orsak att revidera programmet och eller organisationen för programgenomförandet i syfte att förbättra genomförandet. Övriga syften med utvärderingarna har varit:

- Att sprida information till de aktörer som deltar i genomförandet av programmet och stärka det gemensamma lärandet
- Att bidra till en god styrning av programgenomförandet
- Att samla kunskaper och erfarenheter från programmet och relatera dessa till den europeiska sammanhållningspolitiken och den nationella tillväxtpolitiken
- Att förmedla "best practice" till nätverk och aktörer som bidrar till att generera och utveckla projektidéer, utarbetar projektplaner eller som fungerar som projektledare
- Att utgående från resultaten bedöma bidraget till att nå Lissabonmålen och göra det bidraget mer synligt

Den fortlöpande utvärderingen har gjorts internt under hela programperioden. Ett omfattande uppföljningsarbete av samtliga projekt har genomförts av programsekretariatet som en bas för den fortlöpande utvärderingen. Material har hämtats från indikatoruppföljningar, projektredovisningar och de elektroniska program som finns tillgängliga för inmatning av resultat från projektredovisningarna. "

För utvärdering av genomförandeorganisationen har personalen ytterligare använt verktyget för egenutvärdering som har utarbetats av kommissionen. Egenutvärderingen är indelad i sju kategorier;

1. Tydlig definition, fördelning och separering av funktioner inom förvaltande myndighet och förmedlande organ.
2. Tillräckliga procedurer för urval av insatser
3. Adekvat information och strategi för stödmottagarnas handledning
4. Adekvata förvaltningskontroller
5. Adekvat verifieringskedja
6. Tillförlitlig bokföring, övervakning och ekonomisk rapportering

7. Nödvändiga förebyggande och korrigerande åtgärder där systemfel upptäcks genom revision

I varje kategori finns flera detaljfrågor. På basen av de samlade svaren har den förvaltande myndigheten getts en klar uppfattning huruvida förvaltningens rutiner kan bedömas som goda eller om förbättringar behöver göras.

De rapporter som tagits fram på sekretariatet har varit ekonomisk redovisning i form av beslutade, utbetalda, rekviderade medel och förskott samt prognoser över detta. Det har också handlat om fördelning av medel mellan EU, nationella och privata medel, sammanställning av indikatorer samt uppföljning av beslutade medel fördelat enligt utgiftskategorier och koder i programmet.

Vidare har utvalda projekt utvärderats av landskapets interna revisionsbyrå, varifrån ytterligare information erhållits. Redovisningsbyrån har genomfört stickprovskontroller på utbetalningar till projekt, vilket möjliggjort för sekretariatet, den förvaltande myndigheten, ytterligare ett sätt att säkerställa att systemen fungerar korrekt och objektivt.

En mindre arbetsgrupp för den löpande utvärderingen inom övervakningskommitténs medlemmar utsågs 30.11.2009 för att underlätta för övervakningskommittén och göra handläggningen snabbare. Arbetsgruppen har därefter haft årliga möten och gått igenom den löpande utvärderingen och egenkontrollen för föregående år som gjorts av förvaltningsmyndigheten. Arbetsgruppens kommentarer har beaktats och vissa mindre korrigeringar har gjorts i underlagen. Arbetsgruppen har i stort varit mycket nöjd med det arbete som förvaltningsmyndigheten utfört under perioden.

Verksamhetsområden med högre risk

När utvärderingsplanen skrevs bedömdes följande verksamhetsområden vara riskområden för avvikelser i programmet: projekt med inriktning mot forskning och innovation (inriktning 1.b) och projekt med inriktning mot inklusion (inriktning 3.b). Denna bedömning gjordes utgående från att de innehåller nya eller delvis nya verksamheter för åländska förhållanden och för ESF-programmet. Som en följd av detta sågs dessa två områden som möjliga verksamhetsområden som kan vara lämpliga för en utvärdering. Gemensamt för dessa båda inriktningarna är att undersöka vilken typ av projekt som har beviljats och om dessa uppfyller de förväntningar och resultat som ställts inom inriktningen.

Syftet med inriktning 1.b är att skapa ett välmående samhälle med spetskompetens inom områden som rör det åländska samhället. Målsättningen är att stödja den kvalificerade kunskapsutvecklingen både inom institutioner och inom näringsliv och utöka kunskapsutbyte mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor. Två projekt har ansökt om stöd från inriktning 1.b under programperioden. Dessa projekt hade dock för få villkorade och prioriterande kriterier för att godkännas

Eftersom det inte finns några projekt inom denna inriktning går det inte att analysera om projekten uppfyller de förväntningar och resultat som ställs inom inriktningen.

Målsättningen med inriktning 3.b är att förebygga och minimera utanförskap i samhället samt att öka kvinnors delaktighet i arbetslivet. Målgrupperna är personer i riskgrupperna minoriteter, invandrare, funktionshindrade och övriga mindre gynnade grupper samt kvinnliga entreprenörer. Till följd av lågkonjunkturen har mer medel än beräknat riktats till denna

inriktning. Åtta projekt har beviljats stöd: Integration.ax, Integration.ax II, Ålands Fountainhouse och Guideutbildning för inflyttade samt förprojekten Knutpunkt Åland, InLead, Nätbaserade studier i svenska för inflyttade och Läromedel för inflyttade. Gemensamt för projekten är att de har skapat sysselsättning för personer utanför arbetsmarknaden eller hittat metoder för detta. Till viss del har projekten även samordnat de instanser som finns för att underlätta för målgrupperna att få relevant information. Projekt har även startat upp mötesplatser för de berörda grupperna som på så vis inkluderats i samhället. 148 personer har deltagit i inklusionsprojekt varvid målet uppnåtts. Flera stora projekt med lyckade resultat kommer att leva vidare med finansiering från annat håll. Avseende kvinnors företagande har man inte lyckats nå målen. Två företag startades av kvinnor till följd av programmet och målet var fem stycken. Vid programskrivningen var konjunkturen en annan än den sedan visade sig bli under pågående programperiod. Färre företag startades över huvudtaget och inom inriktning 3b mot inklusion blev det viktigare att fokusera på ökad delaktighet.

3 GENOMFÖRANDE PER PRIORITERAT OMRÅDE

Det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland består av två prioriterade områden, Kompetens och sysselsättning samt Tekniskt stöd. Genomförandet av prioritet Kompetens och sysselsättning har redan beskrivits i kapitel 2 och prioritet Tekniskt stöd beskrivs i kapitel 5.

4 ENHETLIGHET OCH KONCENTRATION

För att utvärdera enhetlighet och koncentration i det operativa programmet ska en beskrivning göras av hur de åtgärder som får ESF - stöd är förenliga med och bidrar till åtgärder inom europeiska sysselsättningsstrategin som genomförts inom de nationella reformprogrammen och nationella handlingsplanerna för social integration. En beskrivning bör även göras av hur ESF - åtgärderna bidrar till genomförandet av sysselsättningsrekommendationerna och av gemenskapens sysselsättningsmål på området social integration och utbildning (Artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1081/2006).

Riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik är följande:

1. Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka den sociala och territoriella sammanhållningen
2. Främja en livscykelinriktad syn på arbete
3. Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla och göra arbete mer attraktivt, göra arbetet lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade personer, och personer utanför arbetsmarknaden
4. Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov
5. Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter
6. Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner

7. Utöka och förbättra investeringarna i humankapital
8. Anpassa utbildningssystemen till nya kompetenskrav

Inom inriktning 1a utbildning har bland annat *CRAB*, *CHAP* och *Utbildning av Tjudö Vingård Ab:s personal* förbättrat kvaliteten och produktiviteten i arbetet. Även förprojektet *Aktiv miljöqualificering* följer riktlinje 1. Inom projektet undersökte man möjligheten att Svanenmärka ett städföretag samt att utbilda personalen. Alla projekt under inriktning 3.a *sysselsättning* följer denna riktlinje eftersom de strävar till att uppnå full sysselsättning. Även vissa projekt med inriktning 3.b *inklusion* såsom *Integration.ax*, *Integration.ax II*, *Guideutbildning för inflyttade* och *Fountainhouse* har även som mål att uppnå sysselsättning genom inklusionsåtgärder.

Ungdomslots var ett projekt vars övergripande målsättning var att motverka avhopp från skolan och långtidsarbetslöshet bland ungdomar. *Arbete i fokus* mål var att motverka långtidsarbetslöshet med strukturella förändringar. Dessa projekt följde riktlinje 2 eftersom de gjort insatser för att skapa sysselsättningsmöjligheter för ungdomar och för att minska ungdomsarbetslösheten. Även *In between* som avslutades i juni 2011 följde riktlinje 2 då projektet var för mellanchefer som ofta är kvinnor. Projektets mål var att öka kvinnornas deltagande i arbetslivet och minska klyftorna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner. *Validering på Åland* hade som övergripande mål att utveckla ett valideringssystem och skapa ett nätverk av samtliga aktörer som involveras i det livslånga lärandet och den kompetensutveckling som sker bland den vuxna befolkningen.

De projekt som genomförts inom inriktning 3.a sysselsättning och 3.b inklusion följer riktlinje 3 eftersom ett av målen är en arbetsmarknad öppen för alla. *Stöd i arbetet II* riktade sig till funktionshindrade personer. *Integration.ax* hade som övergripande mål att försnabba anställningsmöjligheterna för inflyttande. *Arbete i fokus* hjälpte arbetssökande med vägledning och arbetspsykolog. Dessa projekt passar under följande beskrivning från riktlinje 3: "Aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, inbegripet tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga handlingsplaner, tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för att stödja integration av personer som är mest isolerade från arbetsmarknaden och bidra till utrotningen av fattigdomen." Även förprojektet *aktiv miljöqualificering* följde riktlinje 3. Inom projektet ingick inte bara lärandet om miljövänliga städprodukter utan även svenskaundervisning. Projektet *Fountainhouse* följer riktlinje 3. *Fountainhouse*-modellen är en form av daglig verksamhet för personer med psykiska funktionshinder. Målet för verksamheten att långsiktigt förbereda deltagarna för ett arbete och minska tröskeln för deltagande i arbetslivet. Projektet *Emmaus returcafé* med projektägare *Emmaus Åland* sträckte sig mellan 1.5 och 31.12.2015. Målsättningen var att deltagarna ska få en vanlig anställning, utbildningsplats eller t.ex. läroavtal. Syftet var att förebygga långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden, kort och gott skapa en förberedande arbetsplats vars funktion kan beskrivas som en "mellanarbetsplats" inom köksbranschen. Deltagarna ansökte om en plats i projektet och handleddes under hela processen. Verksamheten utgick från individen och dennes specialbehov och resurser. Projektet ledde till en del II som startade 1.1.2016 i nya programperioden, 2014-2020.

Tre projekt, *Validering på Åland* och *Integration.ax* och *Kompetens och delaktighet i CRAB* följer riktlinje 4. "Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov". Detta genom bättre förutseende av färdighetsbehov samt utbudsbrister och flaskhalsar på arbetsmarknaden. *Vägen till ett välkommande Åland (TurismÅland)* övergripande mål var att skapa ett system för fortbildning av turistföretagare och deras anställda, att skapa möjlighet för dem som är

intresserade av att starta turistisk verksamhet samt att skapa fortbildning som stöder turismens utveckling på Åland. *Guideutbildning för inflyttade* arbetade för att utbilda fler guider enligt arbetsmarknadens behov, till exempel rysktalande guider.

Tio projekt följer riktlinje 5. *DaKo3, TranSmart, Nätpedagogik, Guideutbildningen, Kompetens och delaktighet i CRAB, TurismÅland, CHAP* och *Entreprenörsakademien* och stämmer in på följande beskrivning. ”Underlätta byte av arbete, inbegripet utbildning, verksamhet som egenföretagare, bildande av företag och geografisk rörlighet.” *TranSmart* och *Kompetens och delaktighet i CRAB* främjade även innovativa och smidiga former för arbetets organisation, i syfte att förbättra kvalitet och produktivitet i arbetet, samt hälsa och säkerhet.

Alla projekt under delområde 1. Investering i humankapital följer riktlinje 7.

TurismÅland, Sjökaptenen i hamn och *Validering på Åland* följde riktlinje 8 och stämmer in på följande beskrivning. ”Förbättra och garantera attraktiva och öppna utbildningssystem med hög kvalitet, bredda utbudet av utbildningsmöjligheter och sörja för flexibla inlärningsvägar samt förbättra möjligheten till rörlighet för studenter och praktikanter.” *Validering på Åland* tillgodosåg även nya yrkesbehov, nyckelkompetens och framtida färdighetskrav genom att förbättra definition och genomblickbarheten när det gäller kvalifikationer, faktiskt erkännande av dem samt godkänna icke-formellt och informellt lärande.

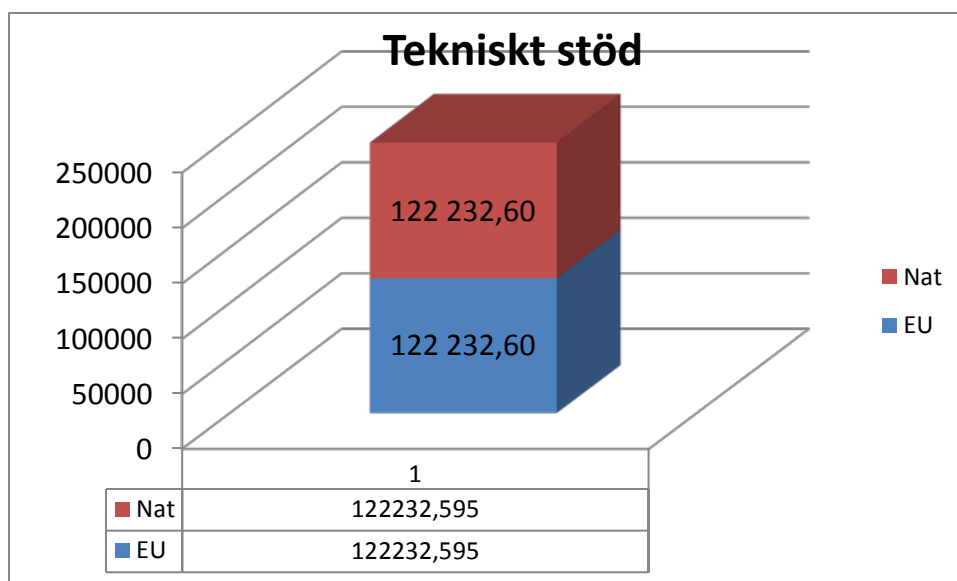
5 TEKNISKT STÖD

I programmet ingår ett prioriterat område Tekniskt stöd för att finansiera genomförande, uppföljning och information. Det tekniska stödet uppgick till 4 % av programbudgeten eller 250 044 euro och finansierats till lika stora delar (50 procent) från socialfonden och landskapsregeringen (nationell offentlig finansiering).

Stödet har utbetalts för utgifter för personalkostnader, informationsåtgärder, marknadsföring, informationsmaterial (affischtavlor och dekaler synliggörandet av socialfondens delfinansiering), give aways samt expert- och utredningstjänster (ex-ante utvärdering 2014-2020).

Det totala beloppet attesterade utgifter från programstart per den 31.12.2015 uppgår till 244 465,19 euro eller 97,77 procent av programbudgeten.

Figur 4

Disponibelt		250 044
Utbetalt 2007-2010	56 082,56	
Utbetalt 2011-2015	188 382,63	
Utbetalt totalt		244 465,19

6 INFORMATION OM PROGRAMMET

6.1 Kommunikationsplan

I tabellen nedan presenteras de indikatorer som finns med i kommunikationsplanen samt en uppföljning av dessa för år 2007 – 2015.

Tabell 10

Indikatorer		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Antal öppna möten	Resultat	1	0	0	1	2	1	0	0	0	5
	Mål	1	1	1	1	1	1	1	1	0	7
Antal broschyrutskick	Resultat	0	0	0	ca 800	0	0	0	0	0	ca 800
	Mål										Samtliga företag på Åland
Synlighet i media	Resultat	2	17	20	46	38	16	9	3	2	153
	Mål	12	12	12	12	12	12	12	12	0	96
Antal företagsbesök	Resultat	7	4	5	15	10	9	8	1	0	59
	Mål	0	25	15	15	15	15	15	15	0	115

Kommunikationsplanen för det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013 godkändes av Ålands landskapsregering den 12.02.2008 och sändes därefter till

kommissionen. Den 04.04.2008 begärde kommissionen in kompletterande uppgifter och dessa sändes in för godkännande den 09.05.2008. Kommunikationsplanen godkändes av kommissionen genom en skrivelse 10.06.2008. Syftet med kommunikationsplanen är att garantera öppenhet och insyn gällande stödet från Europeiska socialfonden. Det praktiska genomförandet delas mellan programansvarig och koordinator.

Målgruppen för kommunikationsåtgärderna har varit allmänheten, privata företag, offentliga aktörer samt övriga. De åtgärder som genomförts är varierar beroende på i vilket skede av programperioden, implementering, genomförande eller programavslut, dessa genomförts. Inom varje period har dels allmänna dels riktade åtgärder genomförts. Allmänna åtgärder har handlat om öppna möten och information i media medan enskilda riktade åtgärder mer inneburit direkta kontakter med potentiella projektägare. En projektkatalog med korta presentationer om beslutade projekt har presenterats på landskapsregeringens hemsida www.regeringen.ax. I katalogen finns uppgifter om projektägare, projektnamn, projektperiod, diarienummer, total budget, totalt beviljade medel och beviljade medel från ESF per 31.12.2015. Informationsinsatserna har följts upp och utvärderats på olika sätt och olika nivåer och presenterats för övervakningskommittén i samband med årsrapporterna.

Målsättningen har enligt kommunikationsplanen varit att uppmärksamma samtliga invånare på Åland om det ESF programmet Kompetens och delaktighet. Flest informationsåtgärder har skett under implementeringen (2007-2008).

De olika projekten har i sin ansökan beskrivit på vilket sätt de har fått information om programmet och av de 59 ansökningar som inkommit under hela programperioden har 53 stycken svarat på frågan. (Flera alternativ kan väljas.) Femton projekt har svarat att de fått informationen via broschyrer, tjugo stycken via media. Tjugoåtta projekt har fått information genom besök från landskapsregeringen och sexton stycken genom det allmänna informationstillfället. Trettiofyra projekt har sökt information på eget initiativ och tre har tagit hjälp av hemsidan. Sex stycken har fått information på annat sätt. Sekretariatets uppfattning är att annonserna om lediganslagna medel har varit den bästa kanalen till presumtiva projektägare. Erfarenheten visar att direkt efter publicering kontaktas sekretariatet av många företag och organisationer. I de flesta fall har denna kontakt lett till besök för mer information.

Under 2015 har inget öppet möte hållits, målet var att hålla ett möte per år fram till år 2014. Totalt har 59 företagsbesök gjorts och målet är 100 vid programslut vilket alltså intet uppnåddes. ESF programmet har syns 153 gånger i media, alltså har målet på 84 gånger för hela programperioden redan uppnåtts. De två gångerna 2015 var på Facebook. Programmet har således haft en stor genomslagskraft i media under programperioden. Integration.ax och Arbete i fokus fick fortsättningsvis mycket uppmärksamhet i media. Även Guideutbildning för inflyttade uppmärksammades och fick positiv respons. I de allra flesta artiklarna framkommer att projekten medfinansieras av EU.

Under programperiodens gång har ansökningshandlingarna blivit allt mer fullständiga och korrekta vilket kan tyda på att informationsåtgärderna lyckats.

Ålands landskapsregering har flaggat med EU-flaggan under en veckas tid runt Europadagen 9 maj.

7 PROJEKT

7.1 Nya och avslutade projekt under 2015

Nordisk matutbildning(förprojekt)

Projektägare är Smakbyn/Nordiska kompaniet Ab och projekttiden sträckte sig från 1.10.2014 till 30.6.2015. Projektets övergripande målsättning var att undersöka möjligheterna för en nordisk kockutbildning. Projektet avbröts dock innan det egentligen kommit igång och inga redovisningar är gjorda och därmed är heller inget bidrag utbetalt.

Läromedel för inflyttade(förprojekt)

Projektägare är Medborgarinstitutet i Mariehamn och projektperioden sträckte sig mellan 1.4.2014 och 30.6.2015. Målsättningen var att inventera det redan existerande utbudet av svenskspråkigt studiematerial om det åländska samhället och utvärdera detta. Målgruppen var personer med annat modersmål än svenska som har flyttat till Åland. Utvärdering gjordes i samarbete med institutets erfarna lärare i svenska för att få fram i vilken mån det kan användas inom kurserna Svenska för inflyttade. Projektet ledde till ett huvudprojekt i perioden 2014-2020.

Nätbaserade studier i svenska för inflyttade(förprojekt)

Projektägare var Medborgarinstitutet i Mariehamn och projekttiden var mellan 1 september 2014 och 30 april 2015. Projektets övergripande mål var att förbättra tillgången till läromedel för inflyttade. Målgruppen var personer med annat modersmål än svenska som har flyttat till Åland. Projektet såg över vilka möjligheter inflyttade, speciellt på landsbygden och i skärgården, har att använda sig av modern it-teknik i sina svenskastudier. Man kommer även att undersöka om det finns organisationer inom Sverige eller Svenskfinland som redan använder sig av nätbaserat kursmaterial i svenska för inflyttade och om det finns möjlighet till ett samarbete. Projektet ledde tillsammans med ovannämnda förprojekt till ett huvudprojekt i perioden 2014-2020.

Utbildning av Tjudö vingård Ab:s personal

Projektägare var Smakbyn/Tjudö vingård Ab. Projektperioden sträckte sig mellan 1.6.2014 och 30.6.2015. Målsättningen var en kompetenshöjning hos personalen och att därigenom höja kvaliteten på och utveckla nya produkter inom dryckestillverkning av åländska råvaror. En kartläggning av personalens kunskaper skulle ge en bättre bild av vilken utbildning som behövs. Samarbete med andra brännerier för att utbyta kunskap och att bygga upp ett nätverk är en viktig del av projektet. Projektet avbröts dock innan det egentligen kommit igång och inga redovisningar är gjorda och därmed är heller inget bidrag utbetalt.

Emmaus Returcafé

Projektägare var Emmaus Åland. Projektperioden sträckte sig mellan 1.5 och 31.12.2015. Målsättningen var att deltagarna ska få en vanlig anställning, utbildningsplats eller t.ex. läroavtal. Syftet var att förebygga långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden,

kort och gott skapa en förberedande arbetsplats vars funktion kan beskrivas som en ”mellanarbetsplats” inom köksbranschen. Deltagarna ansökte om en plats i projektet och handleddes under hela processen. Verksamheten utgick från individen och dennes specialbehov och resurser. Projektet ledde till en del II som startade 1.1.2016 i nya programperioden, 2014-2020.

8 SAMMANFATTNING

De medel som budgeterats för 2007-2013 har bundits upp av beslut i projekten. Implementeringstiden har i stort löpt enligt planerna. Programmet har lyckats få stor respons och många ansökningar. Medlen har nått ut till en stor del av de målgrupper som vid programskrivningen ansågs viktiga, bland annat till inflyttade, arbetslösa, funktionshindrade och personer i behov av kompetenshöjning. Geografiskt kan vi se att Mariehamn erhållit den största delen av ESFs bidrag. Trots finanskrisen under delar av pågående programperiod har inga projekt avbrutits i förtid. Både projektägare, deltagare och allmänheten har givit positiv feedback avseende programmet och enskilda projekt. De kontroller som är gjorda av revisorer och redovisningsbyrå under programperioden visar på att förvaltningsmyndighetens arbete har fungerat väl eftersom felprocenten alla år utom ett understeg väsentlighetströskeln på 2 %.

Inriktningarna 3a sysselsättning och 3b inklusion har gått över förväntan medan andra inriktningar inte nått resultatmålen. En orsak är att medlen riktats mot just inriktning 3a och 3b under lågkonjunkturen. Effektmålen för programperioden 2007-13 sattes upp då programmet skrevs 2006. Redan 2008 såg verkligheten helt annorlunda ut och effektmålen som sattes upp kommer att bli svåra att uppnå. Vad avser Lissabonmålen så har 100 % av ESF- bidragen gått till dessa.

Inklusion och kompetenshöjning är fortsättningsvis stora och viktiga frågor för Åland. Erfarenheter från bland annat projektet *Ungdomslots* visar att behovet av satsning på ungdomar med risk att marginaliseras fortfarande är stort. Arbetslösheten, främst den bland unga är förhållandevis hög även om den sjönk under 2014 och det är således även fortsättningsvis en viktig prioritering att minska ungdomsarbetslösheten på Åland. De flesta projekt för att minska arbetslösheten under denna programperiod har inte varit renodlade ungdomsprojekt utan även riktat sig till vuxna. Det syns i statistiken för uppföljning av deltagare där antalet deltagare som är 15-24 år ändå är relativt få. Detta kommer att tas i beaktande under programperioden 2014-2020. Projekt enbart riktade till ungdomare kan vara ett sätt att nå ut till denna målgrupp. Det är även viktigt att utbildningssystemen är flexibla och relevanta för att möta arbetsmarknadens behov. ESF kommer således även att fokusera på dessa områden i kommande programperiod.

Bilaga 1: Programmets bidrag till Östersjöstrategin

Kommissionen har sedan december 2007 arbetat med ett förslag till en EU-strategi för Östersjöområdet, till vilken landskapsregeringen lämnat ställningstaganden. Den 10 november

2009 (uppdaterad 2010) antog rådet strategin inklusive en tillhörande åtgärdsplan. Eftersom programmet skrevs innan rådet antog Östersjöstrategin finns denna ej nämnd i Ålands ESF program. Åtgärderna inom strategin styr därför inte programmet. Däremot följer alla projekt till viss del strategin utan att den hade någon relevans när projekten godkändes. Till Östersjöstrategin finns en handlingsplan indelad i 15 prioritetsområden med ett 80-tal åtgärder, den senaste versionen från februari 2013.

Kommissionen har genom brev den 10 november 2009 lämnat rekommendationer för de operativa strukturfondsprogrammen med anledning av EU:s strategi för Östersjöregionen. Även om strategin i sig inte har någon egen finansiering kommer Östersjön under perioden 2007-2013 att gynnas inom regionalpolitikens ram och av annan EU-finansiering. Med strukturfondsfinansiering är det möjligt att genomföra strategin och göra Östersjön mer konkurrenskraftig bl.a. genom att stöda innovation i små och medelstora företag. Energin är likaså en central fråga.

Övervakningskommittén har på mötet den 30 november 2009 tagit del av prioriteringarna i EU:s strategi för Östersjöregionen och konstaterade att prioriteringarna 7, 8 och 12 väl överensstämmer med de inriktningar som är inskrivna i det åländska operativa programmet med finansiering från socialfonden.

- *7. Att utnyttja den fulla potentialen i regionen inom forskning och innovation.* Här ingår två av programmets delområden 1. Investering i humankapital och 2. Innovativa former av arbetsorganisationer
- *8. Att främja företagande, stärka små och medelstora företag och öka den effektiva användningen av mänskliga resurser.* Här ingår alla delområden i programmet: 1. Investering i humankapital, 2. Innovativa former av arbetsorganisationer och 3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion.
- *12. Att inom Östersjöregionen behålla attraktionskraften för medborgarna och stärka attraktionskraften för turisterna.* Här ingår programmets delområden 1. Investering i humankapital och 2. Innovativa former av arbetsorganisationer

Landskapsregeringen har tagit fram ett vattenåtgärdsprogram och en förvaltningsplan som fastställdes den 10 december 2009 enligt vattenlagen för Åland och i enlighet med EU:s vattendirektiv. En samrådsprocess pågår under perioden november 2014 till den 13 maj 2015 för nya förslag till åtgärdsprogram och förvaltningsplan för perioden 2016-2021. Landskapet fortsätter ett målinriktat och samordnat arbete i internationella samarbetsorgan för att åstadkomma vattenförbättrande åtgärder.